

UNIVERSITÉ DE COPENHAGUE

CAHIERS DE L'INSTITUT DU MOYEN-ÂGE GREC ET LATIN
publiés par le directeur de l'Institut

- 3 -

Sten Ebbesen & Jan Pinborg, Studies in the Logical Writings
Attributed to Boethius de Dacia pp.1-54 (51-104)

Copenhagen 1970

The entire argument of this paper has been discussed between the two authors. The final draft of the chapters II 6, 7, 9, 10 and of the Preliminary Conclusions was made by Sten Ebbesen, that of the other chapters by Jan Pinborg.

STUDIES IN THE LOGICAL WRITINGS ATTRIBUTED TO BOETHIUS DE DACIA.

Sten Ebbesen & Jan Pinborg.

I. TEXTS AND MANUSCRIPTS.

Through the research of Grabmann (1-3) and others (4-5) we know a number of manuscripts containing logical texts, which have so far been attributed to Boethius de Dacia. Not mentioning the Questions on the Priscianus Maior which are transmitted separately (6), we possess the following certainly genuine logical and grammatical writings of Boethius de Dacia:

1. Quaestiones super 8 libros Topicorum.

Inc.: Cum honorandi viri videlicet patres nostri...

We possess till now 12 mss. (5). Edition is in progress (7).

2. Sophisma "Omnis homo de necessitate est animal" (2,8).

3. Sophisma "Syllogizantem ponendum est terminos" (9).

In some manuscripts these works are associated with further sophismata and with commentaries, mostly in the form of questions, on the other logical works of Aristotle, which accordingly have been attributed to Boethius de Dacia, e.g. by Grabmann (1-3) and Duin (4), while some authors have been more cautious, e.g. R.A. Gauthier (10), G. Sajó (5) and Bruce Braswell (11). Actually the problems raised by this logical "Corpus" need further investigation. In the following studies I propose to discuss some aspects of the doctrine embodied in these writings. Thus it may be possible to give more precise answers to the questions of authorship.

Contents of the relevant manuscripts.

(B) Brugge, Stadsbibliotheek Ms.509.

1. (f.1ra-30va): In Topica.

Inc.: Questiones magistri Boetii de Dacia supra librum topicorum (in marg. sup.). Cum honorandi viri, videlicet patres nostri...

Numbers in brackets refer to the bibliography below.

Expl.:...sed bene servabit positionem suam. Et sic patet multa hic determinata, que sunt utilia et opponenti et respondenti, si diligenter inspiciantur. Et ista iam determinata de isto octavo libro topicorum et consequens de omnibus aliis libris topicorum sufficiant. Et si aliqua huius sunt minus perfecte determinata peto indulgentiam, de bene dictis autem grates.

2. (f.31ra-58vb): In priora analytica.

Inc.: Primum oportet dicere circa quod et de quo est intentio etc. Secundum quod attestatur Aristoteles versus finem quarti metheorum unumquodque naturalium determinatum est aliqua propria operatione...(Qaestio 1): Queri ergo potest utrum logica sit scientia, et arguitur quod non: Modus rei non est ipsa res...

Expl.:...ita quod una convertatur, tunc est petitio principii. Hec sufficiant quesita circa librum priorum, quamquam tamen adhuc aliqua alia restant querere, de quibus perscrutari omittere nos oportet propter brevitatem temporis nobis decurrentis et quia nihil nobis est residuum de textu libri priorum. Sed si alias vobis facultas temporis obtulerit faciemus de textu lectiones breviores, ut possumus omnia perscrutari de quibus est perscrutandum in hoc libro, que nunc a nobis omittuntur. Si aliqua diximus de quibus bene diximus petimus grates, de omissis enim petimus veniam.

3. (f.59ra-75va): In posteriora analytica.

Inc.: Quoniam tota logica dicitur esse de syllogismo ut de subiecto vel de ente rationis, queratur de utroque, sed primo queritur utrum logica sit scientia, et videtur quod non: modus sciendi non est scientia...

Expl.:...Aristoteles bene concedit quod sit necessaria, sed pro tanto negat quod non est sufficiens.

4. (f.76ra-107rb): Sophismata. (v.below).

(C)

Cordova, B. Cap. Ms.52

1. (f.1ra-61rb): Thomas de Aquino, Super anal.post.

2. (f.61v-64r): Anonymus tract.

Inc.:Logica Avicenne sic incipit. Studiosam animam...

3. (f.65ra-80va): In soph.elench.

Inc.: Sicut recitat commentator Alexander super principium octavi physicorum esse hominis in sua ultima perfectione ipsum esse perfectum per scientias

(Quaestio 1): Circa librum istum primo queritur utrum sophistica sit scientia...

Expl.:...supponere pro toto cuius est pars ut dico pars habet unum(?) complexionis in se.

4. (f.80va-100rb): In post. anal.

Inc.: Omnis doctrina et omnis disciplina. Sicut dicit Aristoteles primo et decimo ethicorum felicitas hominis est operatio perfecta hominis...

(Quaestio 1): Sed contra predicta accidunt difficultates et ideo primo queritur utrum logica sit scientia, et videtur quod non, quia modus sciendi non est scientia...

Through the courtesy of Professor L.M.de Rijk I have been able to see a microfilm copy of ff. 65-85 of this Ms. To him I also owe the description of the Ms.

(F) Firenze, B.Laur.-Med. Cod.plut.XII sin.3.

1. (f.1ra-3vb): In Porphyrium.

Inc.: Circa librum Porphyrii quedam primo querenda sunt in generali, deinde in speciali, et quia divisio ipsius logicae accipitur penes subiectum eius, ideo querendum est primo de subiecto ipsius logice, et tria queruntur de ipso...

Expl.:...potest tamen intelligi sine nigredine et quamvis sit niger.

2. (f.3vb-7va): In categorias.

Inc.: Equivoca dicuntur etc. Circa librum predicamentorum quedam queruntur in generali, et primum est utrum de predicamentis possit esse scientia. Et videtur quod non: Omnis scientia est per causam...

Expl.:...sicut mutatio sex modis potest fieri, scilicet sursum vel deorsum vel ante vel retro vel dextrorsum vel sinistrorsum. Sic ergo apparet, quod tantum sunt sex species motus.

3. (f.7va-8va): Quaestiones de universalibus.

Inc.: Circa questiones quas Porphyrius se tacere promittit aliquid inquiramus, et primo sine argumentis videamus de quibus fiant ille questiones utrum scilicet de intentionibus secundis aut de rebus quibus attribuuntur intentiones...

Expl.:...secundum id vero quod in esse essentie sue est nec universale nec particulare.

4. (f.8va-11rb): In peri herm.

Inc.: Primum oportet constituere quid nomen et quid verbum etc.

Consequenter queritur circa librum pery hermeneias et primo queritur, cum Aristoteles determinet hic de nomine et de verbo utrum debeat hoc facere hic...

Expl.:...sicut istam 'bonum est bonum' et ideo est per accidens quod opponitur secundo modo dicendi 'per se', et sic apparet solutio ad argumenta. Expliciunt questiones magistri Petri de Alvernia super arte veteri Aristotelis. Amen.

5. (f.11va-14va): In librum Sex principiorum.

Inc.: Forma est compositioni adveniens simplici etc. Circa istum librum primo queritur, utrum logica sit scientia sermocinalis...

Expl.: Ad primum dicendum quod vox que auditur auribus non est eadem numero sub esse materiali, sed sub esse spirituali. Expliciunt questiones super librum sex principiorum. Deo gratias.

6. (f.15ra-27va): In topica.

Quoniam honorandi viri...

Expl.:...sic autem faciens nichil patitur respondens ab opponente, sed bene servabit positionem suam.

7. (f.27va-37va): In post.anal.

Inc.: Omnis doctrina et omnis disciplina etc. Sicut dicit Aristoteles primo et decimo ethicorum felicitas hominis est operatio perfecta...

Expl.:...bene contingit demonstrare passionem per causam formalem, et hoc modo intelligit hic philosophus. Per hoc ad rationes patet solutio. Procedunt enim suis viis. Expliciunt questiones super libro posteriorum compilate a magistro Petro de Ybernia. Deo gratias. Amen.

8. (f.39ra-49vb): In soph.elench.

Inc.: De sophisticis autem helenchis etc. Circa principium huius libri plura possunt queri, et quia de non ente non est scientia, ideo primo queritur, utrum sillogismus sophisticus sit ens...

(Accessus invenitur f. 45 ra): Secundum quod recitat commentator supra principium physicorum ultima hominis perfectio est quod sit perfectus secundum intellectum quantum ad scientias speculativas...

Expl.:...sed facit propositiones plures. Ista tamen sunt inconsueta et

ideo distinctio. Et hec de fallaciis dicta sufficiant. Expliciunt questiones magistri Petri de Ybemia super libros Elenchorum.

9. (f.50ra-61rb): In priora anal.

Inc.: Primum quidem oportet dicere. Circa librum priorum primo queruntur quedam communia, scilicet utrum logica sit scientia. Arguitur quod logica non sit scientia, quoniam modus sciendi non est scientia...

Expl.:...quia in se habent principia cognitionis ipsorum ut ipsorum terminationem (?).

10. (f.61rb-61vb): Tractatus de generatione sillogismorum.

Inc.: Incipiamus cum auxilio dei tractatum de generatione sillogismorum ex propositionibus de modo...

Expl.:...per reductionem ad primam figuram vel per ad impossibile deductionem.

11. (f.63ra-78rb): Sophismata. (v. below).

(P) Paris, BN lat. 16170 ff.56-127.⁺

1. (f.56ra-81vb): In topica.

Inc.: Cum honorandi viri...

Expl.:...ad secundum dicendum est eodem modo. Et ista que dicta sunt supra libros topicorum nobis sufficiant. Hec sunt questiones supra libros topicorum a magistro Boetio determinate et sufficienter per modum copiate.

2. (f.82ra-89rb): In Porphyrium.

Inc.: Circa librum Porphyrii queruntur quedam in generali, deinde in speciali, et quia divisio ipsius logice accipitur penes eius subiectum...

Expl.:...potest ergo intelligi sine nigretudine et quamvis sit niger. Expliciunt questiones supra Porphyrium magistri Petri de Alvernia.

3. (f.89rb-99rb): In categorias.

Inc.: Equivoca sunt, quorum nomen est commune solum etc. Circa istum librum scilicet predicamentorum quedam queruntur in generali, primum est utrum de predicamentis possit esse scientia, et argueret aliquis quod non, quoniam scire est per causam...

Expl.: (incomplete)...potest aliquid dici vel denominari ab eisdem.

⁺) The first part of the manuscript contains texts on natural philosophy.

4. (f.99va-113ra): In periherm.

Inc.: Primum oportet constituere etc. Quia supponitur quod iste liber periermenias est de enuntiatione tamquam de subiecto, ideo primo queritur utrum enuntiatio possit esse subiectum in libro periermenias...

Expl.:...et ideo est per accidens quod opponitur primo modo dicendi 'per se', et sic patet solutio ad quesita. Expliciunt questiones supra istam totam logicam veterem secundum magistrum Petrum de Alvernia.

5. (f.113rb-127va): In post. anal.

Inc.: Sicut dicit Avicbron: Gaudium est homini ipsum velle per se...

(Qaestio 1) Queritur primo utrum de demonstratione possit esse scientia vel utrum demonstratio sit subiectum. Arguitur quod non, quoniam nihil unum et idem est subiectum in eadem scientia et instrumentum...

Expl.:...verum est in causis per se sufficientibus et convenientibus. Et in hoc terminantur questiones super librum posteriorum reportate a magistro Gerardo de Nogendo⁺).

(S)

Salamanca, UB 1839.

(1. Thomas Aquinas Super Post. Anal.).

2. (f.39ra-68ra): In topica.

Inc.: Cum honorandi viri...

Expl.:...ad secundum eodem modo. Et quia per habitum habet cognosci privatio, ideo ad presens de arte sophistica dicamus.

3. (f.68rb-94ra): In soph. elench.

Inc.: Secundum quod recitat commentator supra principium physicorum ultima perfectio hominis est quod homo sit perfectus secundum intellectum...

(Questio 1): De sophisticis autem elenchis etc. Circa primum huius libri plura possunt queri. Quia de non ente non est scientia, ideo primo queratur, utrum sillogismus sophisticus sit ens...

Expl.:...sed facit propositionem plures. Ista tamen sunt inconsueta et ideo difficilia. Et hec de fallaciis sufficiant.

⁺) Rector of the University of Paris 1292 (Chartularium II.1 no.581,p.60). Also mentioned 1289 (ibid. no.560, p.35).

4. (f.94va-114va): In post.anal.⁺⁾

Inc.: Quoniam logica dicitur de sillogismo vel de ente rationis ut de subiecto, ideo de utroque queratur. Sed primo queritur utrum logica sit scientia, et videtur quod non, quia modus rei non est res...

Expl.: Ad quintum dicendum quod diffinitio dicens propter quid passionis precedentis, non tamen dicens quid subiecti, licet quid subiecti ibi concurrat propter causas pretactas.

5. (f.114vb-115v): Tabula quaestionum libri topicorum. (above ff.39-68).

(6. Aegidius Romanus: Supra libros Elenchorum. FF. 119ra-194ra).

The works and their mutual relationship.

On Porphyrios and the Categories.

The two series of questions F 1-2 and P 2-3 are identical. P 3, however, is incomplete; it breaks off after the treatise on Quality.

F 3 has no parallel in P.

Both manuscripts attribute the questions to Petrus de Alvernia.

On Perihermeneias.

Here the relations between F 4 and P 4 are more complex. The version of P is much more comprehensive, both as regards the single questions and according to the number of questions. The last 11 questions, however, are identical in the two manuscripts (= F f.10va-11rb & P f.111ra-113ra).

Nothing in the manuscripts accounts for this.

Both versions are attributed to Petrus de Alvernia.

On Sex principia.

This anonymous series of questions is only found in one manuscript (F 5).

On the Prior Analytics.

The two series B 2 and F 9 are substantially identical. B has an accessus,

+) The same commentary can be found in Mss. of Erlangen (UB cod.perg. 213, Irm.485, f.84-101, anon. - Together with the commentaries on the Logica vetus of Martinus de Dacia), München (Cim 8002, f.66-80 + 110r) and Epinal (B.mun. 137 (48) f.152-158). In both last named Mss. we also find the same literal commentary on the Posterior Analytics. In the Ms. of Munich further what seems to be an older "Corpus" of literal commentaries.

whereas F has none. The last two questions of F are different from the last question of B. For the rest, the titles of questions and the doctrines are almost identical. B, however, often offers another stylistic version of both the solution and the responsiones. We find the same characteristics of B in the Posterior Analytics, and even in the Topics, though in a lesser degree. B thus seems to have used his "Vorlage" for his own purposes (see also the explicits).

Both series are anonymous.

On the Posterior Analytics.

These texts offer the most complex picture by far. We have at least three different series:

- a) Gerardus de Nogento (P 5), who has nothing much in common with the other texts and is probably somewhat later.
- b) "Petrus de Ybernia" (F 7), identical with the series in C.
- c) The series in S 4 (identical with the Mss. of Erlangen, Epinal and Munich, see above p.7), which roughly has the same relations to B 3 as F 9 to B 2.

Moreover, a great similarity exists between "b" and "c", both in the titles of questions and in points of doctrine. Nevertheless "b" is not so close to "c" as within "c" B 3 to S 4.

On the Topics.

The series B 1, F 6, P 1, S 2 are identical, though there are some redactional changes in B. FPS seem to belong to the same manuscript family.

B 1 and P 1 are attributed to Boethius de Dacia. This attribution is beyond doubt.

On the Sophistici Elenchi.

The series F 8 and S 2 are identical. The series of C is a later compilation, which has some questions in common with FS.

F 8 is attributed to Petrus de Ybernia.

Sophismata.

The two series B 4 and F 11 offer close affinities (v. Roos (8)):

1. Omnis homo de necessitate est animal (F 63r-64r/ B 87v-91v)

Utrum necessitas compositionis possit esse sine necessitate terminorum
(not in F).

Utrum sequatur 'omnis homo currit, ergo albus homo currit' (not in F).

Utrum ex maiori de necessario et minori de inesse ut nunc sequatur conclusio
de necessario (not in F).

Utrum hec sit vera 'Omnis homo de necessitate est animal' nullo homine existente.

Utrum rebus corruptis oportet scientiam de rebus corrumpi.

Utrum rebus corruptis necesse sit terminos cadere a suis significatis.

Utrum natura generis existens in specie sit aliquid in actu preter ultimam differentiam speciei.

The version of F is attributed to Boethius de Dacia. It is doubtful whether the first three questions, only transmitted by B, are also the work of Boethius. Bearing in mind how B uses his "Vorlage", caution is indicated.

2. Homo est species (F 64r-65r/ B 85v-87v).

Utrum illud quod significatur nomine 'hominis' sit quidditas sola vel habens quidditatem.

Utrum hoc quod significatur nomine 'speciei' sit in intellectu sicut in subiecto; De veritate huius.

Utrum hec sit verum 'Aliquis homo est species'

In F attributed to Petrus de Alvernia.

3. Album potest esse nigrum (F 65r-66r/ B 96v-99v).

Utrum terminus 'albus' significet formam tantum vel aggregatum ex forma et subiecto.

de distinctione in se.

Utrum 'quod potest esse album potest esse nigrum, ergo album potest esse nigrum'.

De veritate huius.

In F attributed to Petrus de Alvernia.

4. Animal est omnis homo (F 66r-67v/ B 76r-79r).

Utrum hoc signum 'omnis' potest teneri collective vel distributive.

Utrum iste propositiones 'non animal est omnis homo' et 'nullum animal est omnis homo' sint una negatio vel due negationes, et utrum una equipollet alteri.

Utrum sequatur 'animal est omnis homo, ergo aliquid animal est omnis homo'.

De veritate huius.

In F attributed to Petrus de Alvernia.

5. Omnis felix est (F 67v-69r/ B 99v-104r/ V(at.1at.14718) 7r-8v).

Utrum determinatio immediate adiuncta suo determinabili restringit ipsum.

Utrum terminus supponens alicui verbo cuiuscumque temporis restringatur ad supponendum sec. existentiam temporis, vel ampliatur.

De veritate huius.

Utrum signum adveniens termino alicui substantiali distribuatur ipsum in-differenter pro omnibus tam essentialibus quam accidentalibus.

The first three questions attributed to Petrus de Alvernia by F & V. The third question is not found in B, the fourth only in B.

6. Nullus homo de necessitate est animal (F 69r-70v/ B 95r-96v/ P(aris BN lat. 16089)f.79-81).

Utrum maiori existente vera de necessario minori de contingenti sequatur conclusio de inesse, et dato quod sic quod inesse.

Utrum illud quod repugnat alicui per se possit inesse per accidens eidem.

Utrum hec propositio 'materia potest esse homo' sit vera de virtute sermonis.

De veritate: Utrum homo possit esse asinus.

In F and P attributed to Petrus de Alvernia. In B only the first question is found.

7. Sortes desinit esse non desinendo esse (F 70v-71v/ B 91v-94v).

De veritate huius.

Utrum sit dare pene ultimum instans vite.

Utrum 'incipit' et 'desinit' significant motus.

Utrum ista verba cuicumque adiungantur habent eandem expositionem.

8. Tantum unum est (F 71v-72v/ B 79r-82v).

B has:

Utrum terminus concretus significet formam vel totum aggregatum ex forma et subiecto vel materia.

Utrum li 'tantum' adveniens huic quod dico 'unum' possit excludere diversum ab ipso ratione forme vel ratione subiecti.

Utrum addit aliquid supra ens.

Utrum dictio exclusiva addita 'uni' excludat multa = F qu.2.

De veritate = F qu.3.

F has:

Dato quod hec dictio 'tantum' includit diversos utrum hoc sit per rationem unam vel per diversas.

Utrum sequatur 'tantum unum est ergo non multa sunt' = B qu.4.

De veritate = B qu.5.

The version of F is attributed to Petrus de Alvernia.

9. Sillogizantem ponendum est terminos (F 72v-75v).

This is a very extensive sophisma; it contains several grammatical questions, v. Roos (9). The first half of the text is attributed to "magister de Alvernia", the second half to Boethius Dacus.

10. Albus pedem est aliam (f 75v-76v).

De ordinatione huius quod est 'albus' ad hoc quod est 'est'.

De ordinatione huius quod est 'albus' ad hoc quod est 'pedem'.

De ordinatione appositivi quod est 'aliam' cum supposito.

11. Albus musicus est (F 76v-77r).

Utrum sint eadem principia congruitatis et perfectionis.

De ordinatione huius quod est 'albus' ad hoc quod est 'musicus'.

Utrum modus permanentis sufficiat ad hoc quod aliquid habeat rationem suppositi respectu verbi.

Attributed to Nicolaus de Normannia.

12. Omnis homo est omnis homo (F 77r-v).

De veritate

Utrum aliqua propositio potest esse vera per se et falsa per accidens vel e converso.

Attributed to Petrus de Alvernia.

13. Omnis homo est (F 77v-78r).

Utrum ille terminus 'homo' restringatur ad presens quando supponit verbo de presenti.

Attributed to Magister Petru.

14. Homo non est, animal fuit in archa Noe, album cucurrit (B 82v-84r).

De veritate.

Possibly by Boethius de Dacia.

15. Utrum significatum individui addat aliquod reale supra significatum termini specifici (B 84r-v).

NB! No new titulus, but initial. It is difficult to reconcile the doctrines of 14 and 15.

16. Animal est species specialissima (B 84v-85v).

Utrum 'animal' sit nomen unius rei vel plurium.

Utrum quinque predicabilia sint in rebus vel in anima tanquam in subiecto.

Utrum ista 'animal est species' possit verificari per accidens scilicet per istam 'homo est species'.

17. Homo est animal (B 94v-95r).

Utrum ad veritatem propositionis affirmative oporteat predicatum in recto esse de significato subiecti.

Utrum terminus substantialis concretus una significatione et impositione significat materiam et formam vel formam tantum.

Utrum animal possit de homine predicari et universaliter genus de specie.

18. Si tantum pater est etc. (B 104r-105r).

Utrum hec dictio 'tantum' possit esse determinatio predicati et subiecti indifferenter.

De distinctione inter 'preter' et 'tantum'.

Utrum sequitur 'tantum pater, ergo pater'.

Utrum sequitur 'tantum pater est, ergo non est filius' ita quod dictio exclusiva addita uni relatorum excludit reliquum.

19. Socrates non est homo (B 105r-106r).

De distinctione (i.e. de natura negationis).

20. Omnis homo de necessitate est animal (B 106r-v).

Utrum terminus communis distribuatur pro suppositis essentialibus tantum vel pro accidentalibus vel pro ipsis indifferenter.

(This question, however, is not to be found in the MS.)

Utrum res de se sit universalis.

Utrum ex maiori de necessario et minori de inesse ut nunc sequatur conclusio de necessario.

21. Sola necessaria necessario sunt vera (B 106 v).

Only a few lines left. Perhaps one (or more?) folio(s) is missing.

22. Omnis homo est unus solus homo (B 107r-v).

Utrum terminus communis ex sua natura sive per se sine adiunctione alterius sit determinatus ad aliquod suppositum vel utrum sit indifferens.

Utrum per se sit subiectum distributionis.

De veritate.

II. The Question "Utrum homo sit animal nullo homine existente".

In most of the texts discussed so far, we find one or more questions on the problem of the truth-value of propositions about empty classes. A collection of these various questions can give some idea of the doctrinal relations within this logical corpus. Therefore, I propose to edit these questions and draw some preliminary conclusions from the data thus revealed.

1. BOETHIUS DE DACIA.

From the Sophisma "Omnis homo de necessitate est animal".

(F 63r-64r / B 87v-91v).

Corpus of the first (in B fourth) question: Utrum haec sit vera nullo homine existente.

The part edited corresponds to the pages 81-84 of the edition Grabmann (2). Whenever I give a reading not found in any of the two MSS. the corrections will be indicated. Other readings different from those of Grabmann are taken from B or from a new collation of F. I follow F as far as its readings are acceptable, B only being taken into account when the reading of F is corrupt. A critical edition of the entire sophisma will appear in Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi.

Hiis sic improbatis aliter respondent quidam ad quaestionem, quod dicta oratio est vera. Et ratio eorum est, quod homo nec esse nec intelligi potest, nisi sit et intelligatur animal.

Sed ratio non valet, quia licet homo non intelligitur nec est nisi intelligatur animal et sit, tamen nec hominem esse nec intelligi est necessarium, ideo haec non erit vera.

Sed dicendum, quod haec, scilicet 'omnis homo de necessitate est animal' est falsa sive homo sit sive non sit. Nam secundum Aristotelem IX Metaphysicae: "sicut veritas a re causatur, sic veritas aeterna a rebus aeternis et intransmutabilis ab intransmutabilibus, quae sunt semper in una dispositione. 10 Veritas autem transmutabilis et non necessaria causatur a rebus non necessariis et corruptibilibus. Cum ergo homo et animal sint res transmutabiles et corruptibiles et non sit in eis incorruptibile nisi materia, quae est penitus incorruptibilis, ut probatum est in libro Physicorum, per quam materiam non verificatur haec propositio 'homo de necessitate est animal', sequitur quod ex hiis rebus scilicet homine et animali non causatur veritas intransmutabilis nec etiam necessaria.

Item: Homo est animal, quia materia hominis transformata est ad formam animalis. Sic ergo cum materia transmutabilis est ex omni forma, ad quam ipsa est transmutabilis, sicut ignis est ignis, quia materia ignis transmutata est ad formam 20 ignis, sic homo est animal, quia forma hominis est transmutata ad formam animalis. Ergo cum materia transmutabilis est ex omni forma, ad <quam> ipsam transmutabilis est, homo erit non animal, quia sua materia transmutatur ad formam animalis. Sed illud non est necessario animal, quod est non animal. Quare etc.

Item: Omne corruptibile secundum suam formam substantialem et secundum suam dispositionem, hoc est corruptibile quantum ad praedicatum sibi inhaerens sive essentialiter sive accidentaliter. Homo est corruptibilis secundum suam formam substantialem et secundum omnem suam dispositionem; ergo est corruptibilis secundum omne praedicatum sibi inhaerens. Nullum ergo praedicatum sibi inhaeret necessario. Ergo prima est falsa. Nec mihi fiat obiecto contra hoc, quod dico 30 hominem esse corruptibilem secundum suam formam substantialem, quia licet intellectus sit aeterna substantia, non tamen est aeterna forma. Non enim semper informat materiam Socratis. Si autem intellectus non sit forma, obiectio non habet locum.

Rationes probantes hanc esse falsam, concedo.

1. Ad rationes in oppositum respondeo. Cum dicitur "necessarium et per se idem, et haec propositio 'homo est animal' est per se, ergo est necessaria", dicendum, quod sicut contingens inhaerentia est illa, cuius praedicatum potest variari circa subiectum subiecto manente, sic necessaria inhaerentia est illa, cuius praedicatum non potest variari circa subiectum subiecto manente, et tale 40 necessarium et per se sunt idem. Habet enim tale praedicatum causam in subiecto manente subiecto, sed ipso corrupto praedicatum in subiecto causam non habet. Causam enim per quam subiectum verificat orationem, essentia subiecti erat. Homine autem corrupto non est essentia hominis plus quam erat ante suam generationem, et hoc solum esset essentia hominis in potentia. Ideo homine corrupto propositio non est necessaria nec per se nec vera.

Alio modo dicitur necessarium illud, in cuius natura est, ut ipsum non sit alio modo nec possit aliter se habere. Et tale necessarium non invenitur <nisi> in illis entibus, quae non habent in se principia transmutationis, scilicet in separatis a materia. Non est enim transmutatio sine subiecto. Quare ad hoc quod 50 propositio sit per se, non oportet quod sit necessaria hoc modo. Et cum talis necessitas non reperiatur in homine et animali, ideo apparet quod ista non sit vera 'homo necessario est animal' nullo homine existente, ex hoc quod veritas sermonis complexi est significatio eius, qua ipse efficitur similis rei. Nunc

autem nullo homine existente veritas huius sermonis non est similis rei, cum nec homo sit nec animal sibi inest in compositione rei, sed solum in compositione sermonis. Ergo nullo homine existente significatio huius sermonis non est veritas.

Item: Aristoteles VI. Metaphysice probat veritatem semper esse in altera parte contradictionis et arguit sic: affirmativa significat compositionem entis ad ens, 60 negativa significat divisionem eiusdem entis ab eodem. Sed impossibile est idem simul ens alicui componi et ab eodem dividi. Ergo si affirmativa est vera propter compositionem entis ad ens quam significat, negativa erit falsa propter divisionem entis ab ente quam significat; et si negativa est vera propter divisionem entis ab ente quam significat, affirmativa erit falsa propter compositionem entis ad ens quam significat. Ecce quod Aristoteles ex nullo probat veritatem sermonis affirmari vel negari nisi ex re alteri composita vel ab eodem divisa. Nullo autem homine existente et nullo animali, feras intellectum tuum in rem et vide si essentia hominis et essentia animalis sunt aliquid in natura post corruptionem nisi secundum quod erant ante suam generationem. Tunc autem 70 nihil erant, nec erat homo, nec animal sibi inhaerebat. Ergo nec nunc cum non

2. Ad secundam rationem cum dicitur "'omne animal est substantia, quidam homo non est substantia, ergo quidam homo non est animal', hic syllogismus est ex oppositis, et eius conclusio debet esse impossibilis. Ergo hec est impossibilis 'quidam homo non est animal'; ergo eius contradictoria est necessaria, scilicet omnis homo est animal' ", dicendum quod Aristoteles dicit II. Priorum, quod syllogismus ex oppositis est contrarius rei, scilicet quando eius conclusio remouet idem a se ipso; nam omnis conclusio syllogismi ex oppositis est negativa. Nec dicit Aristoteles, quod eius conclusio debet esse impossibilis, immo eius 80 conclusio potest esse vera, quando dividit ea in sermone, quae in re sunt diuisa. Sic est in propositio: Omni enim homine corrupto homo et animal in re non sunt composita; unde licet altera praemissa syllogismi ex oppositis necessario sit falsa cum arguitur ex contradictoriis, vel dato quod utraque est falsa sicut est quandoque cum arguitur ex contrariis, tamen eius conclusio potest esse vera, cum significet illa esse diuisa, quae in re sunt diuisa. Potest enim sequi verum ex falsis.

3. Ad tertium argumentum dicendum: cum dicitur "'homo est animal' haec propositio aut est necessaria aut non", dico, quod non est necessaria. Cum dicis "ergo [prima] potest esse falsa", concedo; et cum dicis ulterius "ergo haec potest 90 est esse falsa 'homo est homo' nullo homine existente, quia de quocumque falso enuntiatur consequens falso enuntiatur antecedens", dico quod ista 'homo est homo' nullo homine existente non solum potest esse falsa, sed

est falsa, quia haec est solum compositio sermonis, cui nulla in re respondet compositio. Et cum dicitur ulterius "ergo haec potest esse vera 'homo non est homo' ", dico quod nullo homine existente haec est vera, quia divisio sermonis in re nullam habet compositionem, quae sibi opponitur. Si enim quaeram a te, quare Socrate currente haec propositio 'Socrates non currit' est falsa, respondebis, quod hoc est, quia in re est compositio, quae opponitur divisioni sermonis, quae ipsam falsificat. Et si sic non respondes, tunc non potes respondere.

10

4. Ad quartam rationem cum tu dicis "species non potest amittere suum genus", verum est specie existente. Hoc enim est impossibile, quod circa ipsum existentem varietur suum genus; non enim amittat suum genus, quia tunc specie existente quandoque inesset sibi quandoque non, et tunc non esset genus sed accidens. Sed quod species per corruptionem suae substantiae amittat suum genus, hoc non est impossibile, sed necessarium. Vide si homo per suam corruptionem amittat suam essentiam? ~~Sic~~ quia quod acquiritur per generationem, hoc amittitur per corruptionem. Si ergo essentia hominis vel asini acquiritur per generationem, ergo amittitur per corruptionem. Si ergo asinus non habeat huiusmodi genus quod est animal causaliter nisi per suam essentiam, cum amittit suam20 essentiam per corruptionem, necesse est quod amittat hoc genus quod est animal et etiam quae sibi inhaerent causaliter propter suam essentiam. Si autem tu vis dicere, quod essentia et forma speciei asini non acquiritur per generationem, ergo forma asini erat ante generationem suam, aut ergo erat separata a materia aut non. Separata a materia, non, quia tunc fuisset tamquam ydea Platonis; et iterum formae materiales non sunt separabilis a materia secundum Aristotelem. Si tu dicas quod forma asini est in materia actu ante generationem asini hoc non est possibile, quia nihil transmutatur ad id quod habeat actu. Si ergo in generatione asini materia transmutatur ad formam asini, tunc essentia vel forma asini non erat actu in materia ante generationem asini. Item cum 30 dicis, quod essentia asini non acquiritur per generationem, tunc quaero a te: quid acquiritur per generationem? Constat quod non materia, quia ipse est ante omne generari et post omne corrumpi. Si dicas quod compositum est quod per se generatur et per generationem acquiritur, sicut dicit Aristoteles XI. Metaphysicae et Albertus libro eodem, ergo et forma, quae est altera pars compositi, per generationem acquiritur licet per accidens. Nonne vis tu dicere quod essentia rerum generabilium sit aeterna non cadens sub generatione et corruptione? Sic autem [enim F om. B] dicere est ignorare quid est quod dicitur per nomen.

2. PETRUS DE ALVERNIA, IN Periherm.II
(F f.11 rb/P 1.113ra)

...et sic quaelibet propositio negativa vera praesupponit aliam affirmativam veram, in qua predicatur idem de se. Unde si ista sit vera 'homo non est asinus' homine non existente de necessitate illa est vera 'homo est homo' quoniam illa praesupponit istam. Quoniam si diceretur quod istae duae 'homo non est asinus' et 'homo non est homo' homine existente possint simul esse verae, cum praedicatum cuiuslibet propositionis negativae verae habeat repugnantiam cum aliquo quod idem est subiecto, ut dictum est, ergo 'homo' quod est praedicatum in ista propositione negativa 'homo non est homo' habebit repugnantiam cum aliquo quod est idem homini quod est subiectum. Nunc autem hoc non contingit dare nisi hoc quod est 'homo' et sic homo habebit repugnantiam cum seipso, et ulterius habebatur adhuc ista praedicatio 'homo est homo'. Hoc autem est inconveniens. Relinquitur ergo quod ista propositio 'homo non est homo' non existente homine non est vera. Ergo sua contradictoria, scilicet 'homo est homo' homine non existente erit vera.

3. "PETRUS DE YBERNIA"

Quaestiones super Post. Anal. series b (v.p.8)

F 31ra-vb

Utrum sit vera per se 'homo est homo' vel 'Cesar est Cesar' sive Cesar sit in effectu sive non...

Ad hoc intelligendum quod quedam sunt propositiones in quibus predicatum est de ratione subiecti, quae per se sunt vere et omnibus note et manifeste in sua veritate, quia forte sunt in terminis generalibus, quorum rationes omnibus note sint, ut de quolibet affirmatio vel negatio vera. Hec etiam nullus potest contradicere mente sicut dicit Aristoteles, licet verbo possunt aliqui contradicere.

Aliae sunt propositiones in quibus predicatum est de ratione subiecti non tamen note sunt omnibus, quia rationes terminorum non sunt note nec manifeste, et consequenter per ignorantiam rationum terminorum vel propter assuefactionem in partem negativam aliquibus talibus propositionibus contradicunt. Quae quidem assuefactio maximum impedimentum scientiae est ut alibi Aristoteles dicit.

In proposita autem oratione 'Cesar est homo' vel 'Cesar est Cesar', predicatum est de ratione subiecti, propter quod dico ipsam esse veram per se quoquo modo contingente, et omnes consimiles, nec adhuc potest haberi demonstrationem; ratio a priori: querere enim quare homo est homo et querere quare ipsum est ipsum est querere nihil ut Aristoteles dicit VII.metaphysice. Non enim est alia causa nisi quia ipsum est ipsum. Unde solum ducendo ad inconvenientiam dicentem opposi-

tum eius veritas potest probari. Et ideo probo, quod [licet] hec sit vera 'Cesar est Cesar' ducendo dicentem oppositum ad inconvenientia: et primo ad negationem eius "de quolibet affirmatio vel negatio vera et de nullo simul", quoniam si hec est falsa 'Cesar est <Cesar>', sive sit sive non sit non curo, hec igitur erit vera 'Cesar est [non homo vel] non-Cesar'. Et si Cesar est non-Cesar, ergo Cesar <non> est Cesar. Probatio consequentie: nam si non sequitur, da oppositum 'Cesar est non-Cesar ergo Cesar est <Cesar>', que repugnat prime que dicebat 'Cesar est non-Cesar'. Ergo sequitur Cesar est <non> Cesar. Ille igitur qui concedit istam 'Cesar non est Cesar' concedit istam 'Cesar est non-Cesar'. Probatio quia hec sit falsa: Nam quando aliqua duo eadem predicantur de aliquo uno - nam de <to> quod non predice<nt>ur de aliquo uno nec sibi invicem eadem sunt - si tunc Cesar et non-Cesar sint idem, quod habet concedere concedens illam 'Cesar est non-Cesar', ergo 'Cesar' et 'non-Cesar' de aliquo predicantur, aut ergo de Cesare aut non Cesare. Si tu dicas quod de Cesare predicantur 'Cesar' et 'non-Cesar', ergo oppositum predicatur de opposito, quoniam <'> 'Cesar' de non-Cesare, ergo opposita simul vera de eodem predicantur. Hoc autem est inconveniens, ergo et concedere illam 'Cesar est non-Cesar', ex qua sequitur. Ergo ista est vera 'Cesar est Cesar' quocumque casu contingente.

Preterea hoc declaratur ducendo dicentem oppositum ad id inconveniens, quod ille qui negat eam, concedit eam...

Et ideo dico quod ista est vera per se 'Cesar est Cesar' sive sit sive non sit, et hoc declaratum est sicut possibile est ipsius veritas declarari.

Ad argumentum in oppositum cum dicis in hiis que sunt essentialiter ordinata, si non est primum nec aliquod posteriorum erit, concedo. Et tu dicis compositio rerum et compositio que est apud intellectum et compositio in sermone essentialiter sunt ordinate, concedo. Sed quando tu dicis Cesare non existente non est compositio in re Cesaris cum Cesare dico quod falsum est. In ratione enim Cesaris non cadit esse in effectu, et ideo non obstante adhuc est illa vera 'Cesar est Cesar' vel 'homo' vel 'animal'. Nam in ratione Cesaris [non] cadit animal. Et eadem ratione possis arguere de illa (31va) 'chimera est chimera', que tamen per se vera est.

Ad aliud: Cesar ante sui generationem nihil erat nec Cesar <nec> aliquod aliud, falsum est, immo antequam generaretur erat Cesar.

Ad aliud: Cesar est Cesar, ergo Cesar est. Sine dubio quidam negant illam 'Cesar est Cesar ergo Cesar est, quia dicunt ipsi hoc verbum 'est' non predicatur <diversimode> de se sumpto vel cum aliquo et diminuente. De natura enim predicatur esse in actu; Cesare autem non existente falsum est enuntiare esse in

actu de eo, et ideo dicunt quod hec est falsa 'Cesar est Cesar' ipso non existente. Sed dicendum cum dicitur sic 'Cesar est Cesar' hoc verbum 'est' non predicatur immo est nota predicandi. Sic[ut] enim Aristoteles dicit. Quod 60 autem dicebatur, quod sequitur Cesar est Cesar ergo Cesar est, dico quod non est verum. Nam hoc verbum 'est' per se sumptum dicit esse in actu, sumptum²⁾ autem cum quodam alio dicit esse quod habet subiectum per illud quod adiungitur hoc verbo est. Unde dicendo 'Cesar est Cesar' li 'est' non predicat esse in actu, sed predicat esse quod habet per Cesarem. Hoc tamen non est esse in actu, propter quod non sequitur 'Cesar est Cesar ergo Cesar est'. Consequenter queritur, utrum propositio in qua predicatur superius de inferiori sit vera per se sive sit sive non sit, ut hec est vera per se 'homo est animal', sive homo sit, sive non sit.

Et arguitur aliquis quod non, quoniam sicut se habet questio ad questionem 70 sic propositio sumpta ex questione ad propositionem sumptam ex questione. Nunc autem 'quid est' presupponit questionem 'si est?' ut vult Aristoteles in secundo huius. Ergo propositio sumpta ex aliquibus compertinentibus ad 'quid est' presupponit propositionem³⁾ dicentem illam esse. Tunc arguitur: Supposito quod Cesar non sit hec est falsa 'Cesar est'; ergo et 'Cesar est homo' et 'homo est animal'.

Preterea quando aliquid de necessitate sequitur ad aliud⁴⁾, de quocumque ~~non~~ est verum predicari illud, non est verum predicari id ad quod sequitur, ut ad hominem sequitur de necessitate animal, et a quocumque removetur animal vere, ab eodem verum est hominem removeri. Nunc autem hominem sequitur de 80 necessitate esse in effectu - alia enim sunt de necessitate - semper ergo si non erit verum predicari esse in effectu nec hominem. Homine autem corrupto quod habetur ex hypothesi, non est verum predicari esse in effectu de ipso, ergo nec de homine verum est predicari animal. Hec ergo⁵⁾ est falsa 'homo est animal' homine non existente.

Oppositum arguitur, quoniam propositio, in qua predicatur aliquid quod est de ratione eius, est vera iuxta primum modum dicendi per se. Sed dato quod homo non sit, adhuc animal de ratione hominis est. Ergo homine non existente adhuc erit hec vera per se 'homo est animal'.

Preterea: Quod est suppositum alicuius per se, semper est eius suppositum, 90 et per consequens semper inest ei. Cum igitur, dato quod Cesar non sit in effectu, adhuc est suppositum per se, manifestum est quod Cesare non existente hec nihilominus per se est vera 'Cesar est homo'.

Cum multis modis habeat illa negari 'Cesar est homo' cum non sit, accepto tamen duos solum vel duas vias, quibus diversi propositionem dictum interimunt:

Quidam enim negant illam 'Cesar est homo' concedentes tamen istam 'Cesar est Cesar'. Unde secundum illos non sequitur 'Cesar est Cesar, ergo Cesar est homo', quoniam ipsi dicunt 'Cesar est alicuius determinati temporis, homo autem est aliquid indeterminati temporis et ideo transacto illo tempore Cesaris non est verum de ipso homine predicari. † Per hoc Cesar corruptus Cesar corrumpitur cum in istius tu dicis † est mihi positum, quia enim primo dicitur quod Sor vel Cesar sit alicuius temporis determinati, li Cesar ergo non habeat esse nisi per aliquod, nam est corruptibilis, tamen id tempus non significat hoc nomen 'Cesar', nec per illam vocem <'homo'> significatur tempus indeterminatum. Quod probatur: Si enim [dicit] tempus determinatum includeret 'Cesar' in suo significato et 'homo' indeterminate, iam illa esset falsa 'Cesar est homo' Cesare existente, quoniam propositio significans aliqua esse eademque includunt opposita, falsa est sicut 'homo albus est homo niger'. Nunc autem tempus determinatum et tempus indeterminatum opposita sunt, Sed <si> in suo significato <Cesar> tempus determinatum includeret et 'homo' tempus indeterminatum, illa esset falsa 'Cesar est homo' dato quod Cesar esset, sicut illa 'homo albus est niger'. Ipsi tamen non concederent illam esse falsam 'Cesar est homo' Cesare existente. Quare 'Cesar' tempus determinatum in suo significato <non> includit. Hoc etiam apparet, quoniam quod includit genus⁶⁾, includit species⁷⁾ et individuum, nisi quod sub modo magis determinato, sicut quod includit genus indeterminate, includit species determinate sicut dicit Avicenna. Nec secundum quod dicit est differentia, nisi quod genus descendit in speciem per differentiam formalem, species autem⁸⁾ descendit in individuum per materiam. Si tunc de ratione Cesaris esset tempus determinatum, de ratione speciei esset tempus <in> determinatum et sic differens homo⁹⁾ vel aliqua[m] alia[m] species¹⁰⁾ acciperet tempus, et sic necessario substantie accideret accidens quod falsum est et contra Aristotelem qui dicit quod substantie per se est diffinitio non sumendo aliquod alterius generis. Quare de ratione Cesaris¹¹⁾ non esset <tempus> determinatum.

Quod etiam dicunt, quod non sequitur 'est homo ergo est animal' falsum est. Nam homo et animal non differunt nisi secundum determinatum et indeterminatum. Ergo si concedit[ur] de aliquo 'hominem', de necessario concederet 'animal' dici de eodem. Homo enim¹²⁾ nihil aliud est quam quoddam animal, et de quocumque verum est enuntiare 'quoddam animal', verum est enuntiare 'animal'. 40 Istud enim quod dico 'animal' determinatio diminuens non est. Propter quod, qui concedit istam 'Cesar est Cesar' debet illam concedere 'Cesar est homo', et qui concedit illam 'Cesar est homo' vel 'homo est homo' debet illam concedere 'homo est animal'. Nam idem est de Cesare ratio hominis quod <de> homine ratio animalis. Et hoc vult Aristoteles in primo huius in illo capitulo in

quo determinat de dici de omni. Ibi enim dicit quod dici de omni est quod non est in aliquo sic et in aliquo non, nec aliquando sit aliquando non, immo de omni et semper, ut de omni homine animal, et subiungit: si verum est dicere hominem verum est dicere animal, et sic non alterum et alterum. Si igitur secundum Aristotelem de quocumque verum est dicere vel predicare hominem, et animal verum est de illis predicari et idem est de Cesare ratio hominis. Propter quod deficiunt concedentes illam 'Cesar est Cesar' negando illam 'Cesar est homo'.

Alii autem negant illam 'Cesar est homo', si Cesar non sit, quoniam hominem esse in effectu saltim iuxta secundum modum dicendi per se, ideo de quo non erit verum dicere quod sit in effectu, non erit verum dicere quod sit homo. Cum igitur retenta ypothesi de Cesare non sit verum dicere quod sit in effectu, non erit verum dicere de Cesare quod ipse sit homo. Istud tamen <non> valet. Declaratum enim fuit superius quod esse in effectu quod significatur per hoc verbum 'est' non consequitur hominem iuxta secundum modum, secundum esse quod abstrahitur ab esse nunc et prius et posterius, quia sumebatur sub disiunctione sicut in presenti vel preterito vel futuro: hoc totum consequitur hominem iuxta secundum modum. Et propter hoc sicut non sequitur 'non est linea curva ergo non est linea' quia potest esse recta, sic non sequitur 'non est in effectu ergo non est homo' nisi esse in effectu sumatur sub disiunctione ad esse in preterito et esse in futuro. Quod si sumeretur sine dubio de quo verum non esset predicari lineam rectam vel curvam de eo non esset verum predicare lineam. Sed esse in effectu sumptum sub disiunctione ad esse in preterito et in futuro vere predicaretur. Ipso enim Cesar saltim est in preterito et propter hoc mihi non videtur quod hic debeat negari 'est homo' propter rationem predictam.

Et ideo dico, quod si Sor idem dicit quod homo magis tamen determinate quam homo et homo idem quod animal nisi quod sub modo magis determinato, si Sor est Sor [est Sor] quod fuit visum superius, quod Sor est homo et si Sor est homo necessario est animal et hoc iuxta primum modum dicendi per se.

Ad argumentum: Sicut se habet questio ad questionem sic propositio sumpta ex questione ad propositionem sumptam ex questione, concedo. Tu dicis quod quid est supponit questionem si est. Visum fuit quod esse in effectu cuiuslibet alii et predicato accidit, ex quo manifestum est (31vb) quod esse in effectu posterius est quod quid est. <Quid est> ergo non presupponit si est, nisi secundum quod li est dicit esse <non> prohibitum. Cesar autem dato quod sit corruptus adhuc verum est dicere quod ipse est ens non prohibitum. Et ideo dato quod hec sit falsa 'Cesar est' <adhuc verum est dicere 'Cesar est' homo>

quoniam questio quid est <non> presupponit questionem si est secundum quod li est dicit esse in effectu.

Ad aliud apparet quid dicendum...

-
1. ratione F.	2. subiectum F.	3. questionem F.	4. aliquod F.
5. enim F.	6. species F.	7. genus F.	8. enim F.
9. hominem F.	10. speciem F.	11. temporis F.	12. autem F.
13. id F.			

4. ANONYMUS

Questiones super Anal. post., series c (v.p.8)

(s 100rb-101ra)

Questio 34.

Consequenter quaeritur de quolibet modo in speciali, et primo utrum propositio, in qua idem de se praedicatur, ut 'Socrates est Socrates' vel 'Caesar est Caesar' vel 'homo est homo', cum¹⁾ aliquid eorum non sit in actu existens sit vera per se primo modo²⁾.

Arguitur, quod non:

1. In illis, quae sunt essentialiter ordinata, si non est primum, quod est causa sequentium, nec aliquid eorum³⁾, quae sunt causata ab ipse, quia si non est causa nec causatum. Sed compositio rei, intellectus et propositionis sunt essentialiter ordinata. Unde compositio propositionis est vera, quia compositio intellectus est vera, et compositio intellectus est vera quia compositio rei, eo quod ab eo, quod res est vel non est, dicitur oratio vera vel falsa. Cum ergo rebus destructis vel non existentibus non sit compositio rerum vera, quia ei quod non est nihil vere componitur in re. Quare⁴⁾ nec⁴⁾ talis compositio intellectus vel propositionis erit⁴⁾ vera⁴⁾. Quare⁴⁾ ista⁴⁾ proprie⁴⁾ dicendo sic⁴⁾ 'Caesar est Caesar' vel 'homo est homo' rebus destructis non erit vera⁵⁾ per se.

2. Idem est sic arguere: Veritas est adaequatio⁶⁾ rerum et intellectuum. Sed in dictis propositionibus non est talis adaequatio⁶⁾. Ergo et cetera.

3. Item: Sequitur: 'Caesar est homo'⁷⁾, et⁸⁾ Caesar est Caesar⁹⁾, ergo Caesar¹⁰⁾ est'. Consequens est falsum per hypothesim, ergo et antecedentia. Probatio consequentiae, quia id, quod dicit veram rem et naturam, non diminuit de ratione ipsius. Sed esse Caesarem vel hominem non diminuit de ratione ipsius, sed veram rem et naturam dicit, quare debet ipsum inferre simpliciter.

Contra: Nulla propositio verior illa, in qua idem praedicatur de se. Ergo nulla verior istis. Quare necessario sunt verae per se.

Quod est concedendum, et verum generaliter, sive illud quod praedicatur¹¹⁾ sit ens vel non ens. Cuius probatio patet ex tribus: Primo, quia quaecumque aliqua due sunt eadem oportet quod praedicentur de aliquo uno, quod patet, quia si non possunt praedicari de aliquo uno, sequitur quod non sunt eadem. Nunc¹²⁾ ergo de Caesare¹³⁾ verum est dicere, quod sit Caesar vel non Caesar, quia de 30 quolibet affirmatio vel negatio et de nullo simul. Si dicatur, quod Caesar est non Caesar, statim sequeretur inconveniens, quia tunc Caesar et non Caesar, quae sunt contradictoria, de se invicem praedicabuntur, et sibi invicem erunt idem, quod est impossibile. Et ulterius sequitur, quod si sunt idem, quod praedicentur de aliquo uno, quod similiter est impossibile, cum sint contradictoria. Quare oppositum praedicti est necessarium, scilicet quod Caesar est Caesar.

Quod etiam secundum probatur, quia si Caesar non est Caesar, cum secundum Aristotelem omnis propositio¹⁾ sit vera secundum accidens, in qua aliqua affirmativa praecedens ipsam est vera. Non enim haec est vera 'bonum non est malum', 40 nisi quia haec est vera 'bonum est bonum'. Tunc oportet quod haec 'Caesar non est Caesar' sit vera, quia praedicatum removetur ab aliquo, cui convenit ipsum subiectum. Aut ergo ipsum subiectum aut aliud a subiecto. Tunc ex ipsis constituam propositionem negativam et quaeram de ipsa sicut de prima, et ulterius in infinitum, quod est inconveniens. Quare necessario status est in affirmativa, in qua idem praedicatur de se, quae semper vera est de se et per se, et eius contradictoria negativa simpliciter falsa.

Tertio probatur idem accipiendo per hypothesim istam 'Caesar non est Caesar', ex qua ulterius sequitur: 'Ergo Caesar est non Caesar'. Ex qua sequitur per conversionem: 'Ergo non Caesar est Caesar' quia oppositum consequentis non stat⁵⁰ cum¹⁵⁾ antecedente. Tunc ex istis arguitur sic: 'Caesar est non Caesar. Non Caesar est Caesar. Ergo Caesar est Caesar', sicut arguit philosophus in Prioribus: 'Bonum est non bonum. Non bonum est bonum. Ergo bonum est bonum'. Similiter argui potest de qualibet, in qua idem praedicatur de se. Quare patet, quod omnes tales propositiones sunt verae primo modo dicendi per se quocumque casu contingente.

1. Ad primum obiectum dicendum concedendo processum rationis usque ibi, cum dicit quod rebus destructis compositio rerum non est vera. Ad quod intelligendum, quod¹⁶⁾ intellectus¹⁶⁾ non tantum¹⁷⁾ apprehendit ea, quae sunt in re, sed etiam non entia, licet hoc faciat per entia, ut privationes per habitus. Illud⁶⁰ autem, quod ab eo intelligitur vel apprehenditur, est ab eo intellectum per aliquam similitudinem, et sic intelligit simplicia et per similitudines componit adinvicem et dividit ipsas res. Ita potest rem sibi componere vel aliis, et similiter dividendo, in quantum res semper intellecta est, ideo non semper componit entia. Cum ergo dicitur, quod compositio semonis praesupponit compositi-

+) <negativa>

onem intellectus et rerum, verum est intellectarum in quantum intellectae sunt, non in quantum sunt existentes actu extra. Quamvis ergo Caesar non sit actu ens, tamen apprehenditur per intellectum, et compositio sibi vel alii vel etiam dividitur est ex ipsa obiectum intellectus, quod sufficit ad veram compositionem intellectus faciendam. 70

2. Per hoc idem patet ad aliud, quod veritas est adaequatio rerum et intellectus et vocum, verum est, secundum quod intellectae sunt, non secundum quod actu sunt existentes extra.

3. Ad tertium dicendum, quod consequentiae non valent; cuius ratio est, quia sicut dicit Accidius¹⁸⁾ super librum Peri hermeneias: "Natura huius verbi 'est' talis est, quod ipsum praedicatum de aliquo subiecto dicit esse^{18a)} ipsius, cum¹⁹⁾ praedicatur secundo²⁰⁾ adiacens [veri esse].²¹⁾ Cum vero praedicatur tertio adiacens ut 'chimaera est non ens', <↗> propter quod dicitur, quod ens secundum rationem vel secundum animam est quod subicitur vel²²⁾ praedicatur. Cum ergo Caesar vel homo esse vel non esse non includant in sua ratione, non 80 sequitur 'homo est homo, ergo homo est' nec 'Caesar est Caesar, ergo Caesar est'. Sed sit fallacia consequentis a duabus causis veritatis ad unam, vel fallacia secundum quid et simpliciter procedendo ex esse secundum quid ad esse simpliciter. Unde licet esse hominem vel Caesarem non diminuat de ratione ipsius esse, non tamen ipsum esse dicunt simpliciter sive ponunt.

Quaestio 35.

Secundo quaeritur, utrum haec sit per se 'homo est animal' nullo homine existente. Et videtur quod non:

1. Nullum mortuum est animal. Omnis homo est mortuus, quod patet per hypothesim. Ergo et cetera.
2. Item: Sicut se habet quaestio quid est ad quaestionem si est, ita propositio dicens quid est ad propositionem dicentem si est. Sed quaestio quid est praesupponit quaestionem si est, ut dicit Aristoteles secundo huius. Ergo similiter propositio propositionem. Quare sequitur: 'homo est animal. Ergo homo est'. Consequens est falsum per positionem. Ergo et antecedens. Et hoc est, quia individuum includit in sua ratione tempus determinatum et locum; 10 propter quod dicitur hic et nunc.

Sed isti in istis, quae dicunt, multa falsa supponunt; quod enim dicunt, quod individuum includit in sua ratione tempus determinatum vel locum, falsum est, quia tunc Caesar vel Socrates non essent ens per se, sed per accidens, quod falsum est et contra Aristotelem.

Item: Quidquid est de ratione speciei indeterminate, est de ratione individui determinate et nihil plus. Sed species non includit, quod est nec indetermina-

te nec determinate. Ergo nec individuum. Quod etiam dicunt, quod non sequitur 'Caesar est Caesar. Ergo Caesar est homo' falsum dicunt, quia fuit homo praeteritus, ut ipsi dicunt. Ergo est homo. Probatio, quia quod indifferenter se habet ad aliqua plura, simpliciter sequitur ad quodlibet ipsorum. Sed homo indifferenter se habet ad hominem praesentem, praeteritum et futurum. Quare et cetera.

Item non plus negat negatio, quam affirmat affirmatio. Cum ergo neges²⁶⁾ istam 'Caesar est homo' dicendo 'Caesar non est homo', negas²⁶⁾ istam 'Caesar est Caesar'. Quare²⁷⁾ tu concedis, quod²⁸⁾ haec est per se 'Caesar est homo'.

Quare ipso corrupto adhuc erit per se, cum praedicatum eandem causam habeat in subiecto. Concedendum est igitur omnes propositiones praedictas esse veras.

1. Ad primam rationem in oppositum dicendum, quod mortuum dicitur dupliciter sicut vivum et vita; dicitur enim vita de anima, quia anima et vita sunt idem. 30 Et dicitur de actu consequente ipsam animam, qui est vivere, quod dicitur vita, et ab ista duplici vita dicitur duplex vivum, vivum scilicet id est animatum dictum a prima vita, et vivum id est habens operationem vivendi dictam a secunda vita.

Similiter mortuum, quod est privatio vivi, dicitur dupliciter, scilicet mortuum id est non animatum contra primum vivum, aut mortuum id est non habens operationem vivendi vel privatio actus vivendi, quod est privatio vivi secundo modo dicti. Stant ergo simul, quod aliquid non sit vivum secunda vita vel sit mortuum, et sit vivum vel non mortuum secundum primam vitam. Quare ista propositio est falsa 'nullum mortuum est animal' secundum quod 'mortuum' dicit pri- 40 vationem vivi secundo modo dicti. Vera autem secundum quod dicit privationem vivi primo modo dicti. E converso dicendum est de minori.

3. Per hoc idem patet ad tertium.

2. Ad secundum dicendum, quod sicut dictum est superius, quid est praesupponit si est aliquid non prohibitum, non autem esse simpliciter, sicut expositum fuit prius.

Quaestio 36.

Adhuc quaeritur, utrum ista 'homo est animal' sit vera per se homine existente. Et videtur, quod non:

1. quia quod contingit inesse homini, non inest eidem per se. Sed animal contingit inesse homini. Ergo et cetera. Probatio minoris per syllogismum. Omnem musicum contingit esse animal. Omnem hominem contingit esse musicum. Ergo omnem hominem contingit esse animal. Praemissae sunt verae. Quare et conclusio. Ergo homo non est per se vel de necessitate animal.

2. Item: Quod de necessitate inest alicui, eidem inest per se, quia quae per se insunt, de necessitate insunt. Sed animal non de necessitate inest homini, cum possit non inesse. Et sic non inest homini per se.

10

Contra: Illa insunt per se primo modo dicendi per se, quae sunt in ratione quid est subiecti. Et animal est de ratione dicente, quid est ipsius hominis, quia sibi inest per se primo modo.

Et hoc est verum. Dicunt tamen quidam, quod homine non existente non est haec vera per se 'homo est animal', quod non videtur rationabiliter esse dictum, quia quod convenit alicui per naturam suam et per se, remanente illa natura adhuc inest eidem per se circumscripto quolibet alio, ut dicit Aristoteles in Praedicamentis, quod circumscripto quolibet accidente remanente domino, adhuc dicitur ad servum. Sed animal convenit homini per naturam hominis, cui accidit esse extra. Quare circumscripto esse ab homine, scilicet posito quod homo non sit, adhuc debet eidem inesse animal per se, cum remaneat eadem causa, quae et prius, quoniam quod est esse potest adesse et abesse ab homine et quolibet alio a primo.

Item: Quandocumque aliquid inest homini, quod potest sibi non inesse, illud non inest sibi per se. Si ergo animal potest non inesse homini, non inest homini per se. Quod autem esse sit accidens homini, patet: quando aliquid potest intelligi sine alio, illud aliud est de sua ratione, sed est eius accidens. Sed homo potest intelligi sine esse. Ergo esse accidit ei. Quare idem, quod prius.

1. Ad primum obiectum dicendum, quod maior est vera et minor est falsa. Ad syllogismum, per quem probat eam, dicendum, quod in uniformi generatione syllogismorum de contingenti sumuntur propositiones vel ad minus maior sub illa acceptatione, in qua fit reduplicatio contingentis. Et sequitur syllogismis conclusio secundum artem Aristotelis in Prioribus. Unde conclusio perfecti syllogismi concluditur sub hoc sensu: Omne quod contingit esse hominem, contingit esse animal. Et haec est vera, nec ulterius sequitur: Ergo omnem hominem contingit esse animal, immo potest stare oppositum²⁹⁾ cum praemissis, scilicet 'non contingit omnem hominem esse animal', quae antecedit ad omnes alias de necessitate, inter quas haec 'omnis homo de necessitate est animal'³⁰⁾ stat: 'Omne quod contingit esse hominem, contingit esse animal'.

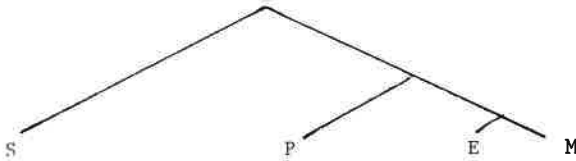
40

2. Ad aliud similiter est dicendum concedendo maiorem et per interemptionem minoris, quia esse non est superius essenziale ad esse animal, sed accidit consequens ipsum, et ideo non sequitur, quod si non de necessitate sit, quod non sit animal. Sed est fallacia secundum quid et simpliciter, ut solet dici.

More important variant readings of the Mss: E(rlangen UB cod. perg. 213, Irm. 485), M(ünchen SB Clm 8002), P(Epinal B.mun.137) and S(alamanca 1839). Cp. note p. 7,

1. quod EMP. 2. dicendi add. EM. 3. aliorum S. 4. om. EMP.
5. quare non est vera add. EMP. 6. coadaequatio EM. 7. Caesar EMP.
8. ergo EMP. 9. homo EMPS^{a.corr.} 10. homo EMP. 11. de ipsis add. EMP.
12. tunc EMPS^{a.corr.} 13. se P. 14. om. S. 15. pro S. 16. om. EMP.
17. tamen EM. 18. Eymundus EM Aymundus P. 18a. inesse P. 19. sed cum S secuncum quod P. 20. tertio S.
21. verum est quod sufficiat quod possit esse P (fortasse recte)
verius esse quod possit esse EM. 22. non EMP. 23. et haec S.
- 24-25. et S. 26. negat EMP. 27-28. quam ipsi concedunt quae EMP fortasse melius. 29. primum S. 30. fortasse: ergo cum hac 'omnis homo de necessitate est animal'

Tentative stemma:

5. ANONYMUS

Quaest. super Anal. post., series c in the version of B (v.p.8).

"Corpus" and "ratio prima" of the question 34.

Dicendum quod ista propositio 'Cesar est Cesar' Cesare non existente est vera. Cuius ratio est, quia hoc verbum 'est' aliquando predicatur secundo adiacens, aliquando tertio adiacens. Quando predicatur secundo adiacens predicat hanc entitatem in se, ut si dicatur 'Cesar est' sequitur 'ergo est' virtute huius verbi 'est', quod ibi predicatur secundo adiacens. Quando vero predicatur tertio adiacens, predicat tunc esse extremorum, et ideo sive Cesar sit sive non sit dicendo 'Cesar est Cesar' hoc verbum 'est' predicat ibi esse extremorum, cum ibi predicatur tertio adiacens, et non predicat esse simpliciter. Et ideo dicta propositio 'Cesar est Cesar' est vera, quia semper hoc verbum 'est' ibi predicabatur et dicit tale esse, cuiusmodi esse tu ponis Cesarem habere dicendo 10 'Cesar est Cesar', cum in hoc termino qui est 'Cesar' virtute suae significationis nec includitur esse nec non esse, sed absolute significat abstrahendo ab omni differentia temporis, sicut et iste terminus communis qui est 'homo' vel aliquis alius. Unde quale esse tu ponis Cesarem habere, tale esse predicatur per hoc verbum 'est' dicendo 'Cesar est Cesar', quia tantum ibi predicet et dicit esse extremorum, cum ibi predicetur tertio adiacens.

Per hoc potest dici ad rationes in oppositum, quando in prima dicitur "si non sit compositio rerum vera, nec intellectus nec compositio propositionis est vera", concedatur. Et quando dicitur ulterius "destructis rebus compositio rerum non est vera, nec intellectuum compositio est vera", dicendum est, quod 20 verum est, si intellectus intelligeret ea esse, que in re non sunt. Similiter 'compositio propositionis non est vera compositione rerum non existente' vera, si per illam propositionem significantur ea esse, que in re non sunt, falsa est propositio. Modo dictum est prius quod per istam propositionem 'Cesar est Cesar' non significatur quod Cesar sit in rerum natura, sed tantum significatur ibi tale esse, quale tu ponis virtute huius verbi 'est', quod ibi predicatur tertio adiacens.

B omits quaestio 35, and quaestio 36 is very short.

6. BOETHIUS DACUS

Quaest. supra Sophisticos Elenchos

Quaestio 94

ed. Sten Ebbesen

The question edited on the present occasion forms part of a series of 106 questions related to the SE of Aristotle. The author of the commentary, which must date back to the 1270's, is unknown to us. We once thought him to be Boethius Dacus and continue to refer to him under that name notwithstanding the conviction that it is a wrong name.

The whole text is being prepared for edition, it will appear in the series *Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi*. A complete concordance to the text is also due to be produced in a year or so, a selective concordance is expected to appear together with the edition.

The work is found in 3 MSS, none of them very good, all from around 1300.

The MSS are: C, F and S. Wherever nothing is gained by choosing another reading that of S is preferred, i.e. S is the basis manuscript. The critical apparatus is omitted. In matters of textual criticism the reader is referred to consulting the forthcoming critical edition.

Consequenter quaeritur de veritate huius 'Caesar est homo' Caesare non existente.

1. Arguitur quod sit vera quia quandocumque aliquid est causa in actu et sufficiens alicuius effectus, posita ista causa ponitur et eius effectus. Nunc autem Caesar significat mihi hominem. Significatum autem est causa sufficiens ad verificandum hominem de ipso quia hoc significat. Caesar ergo de necessitate erit homo ipso corrupto.

2. Praeterea quod non tollit causam non tollit effectum. Sed mors non tollit significatum quia voces non cadunt a suis significatis, quare etc.
3. Praeterea sequitur 'Caesar est Caesar ergo Caesar est homo'. Antecedens est verum Caesare mortuo quia non est asinus nec lapis et sic de aliis, ergo 10 etc. Ergo Caesar est Caesar. Et huius confirmationis causa est quia per idem aliquid distinctum est ab aliis et ens in se. Non enim est ratio quare Caesar non est asinus nisi quia Caesar est Caesar. Consequentia apparet quoniam consequens intelligitur in antecedente.
4. Praeterea essentialior est comparatio speciei ad individua quam generis ad speciem, sed haec est vera 'homo est animal' per Aristotelem IV Topicorum dicentem quod species non amittit suum genus, quare et haec erit similiter vera 'Caesar est homo'. Maior patet quid species dicit totam essentiam individui. Sed genus non dicit totam essentiam speciei sed solum partem materialem.

Oppositum arguitur

20

1. per Aristotelem 4 Meteorologicorum, dicit enim quod unumquodque entium naturalium determinatum est ad aliquam propriam operationem, in quam cum potest, singulum illud dicitur, cum autem non potest, non dicitur tale nisi aequivoce. Cum igitur Caesar aliquando fuerit aliquod ens naturale, necessario habuit aliquam propriam operationem. Cum ergo in illam ipso corrupto non possit, manifestum quod non erit homo nisi aequivoce. Aequivocationem autem nemo tollere potest, quare haec erit falsa 'Caesar est homo'.
2. Et hoc idem vult Commentator quod qui negat entibus suas proprias operationes negat suas formas substantiales. Cum ergo per corruptionem ipsius negatur sua propria operatio ab eo, manifestum est quod negatur et sua forma substanti-30 alis. Ergo et haec est falsa.
3. Et hoc vult Aristoteles secundo de Anima qui dicit quod si dolabra esset res naturalis eius acumen esset forma substantialis eius. Si ergo aufertur acumen non erit dolabra nisi aequivoce. Ergo a simili in proposito.

De ista quaestione est controversia inter modernos. Dicunt tamen quidam, sicut credo, eam esse falsam per hanc viam: quia secundum Aristotelem V Metaphysicae haec est per se vera primo modo 'Caesar est homo'. Et hoc quia subiectum per suam substantiam est causa inhaerentiae praedicati ad subiectum. Nunc autem qui tollit per se causam alicuius effectus, et tollit effectum illius causae. Quia si Socrates sit similis Platoni per albedinem, qui tollit albedinem 40 tollit similitudinem. Nunc autem mors tollit substantiam Caesaris quae fuit causa verificationis huius locutionis, igitur tollitur veritas huius locutionis, haec igitur falsa est.

Sed haec positio erronea est et hoc patebit quando videbitur oppositum con-

clusionis iam positae. Ratio autem positionis defectiva est, quia illa propositio est per se primo modo quando praedicatum est subiecti ratio et definitio et quod quid erat esse rei vel aliquid pertinens ad rationem et <quod> quid erat esse. Igitur apparet quod causa veritatis in propositione per se primo modo est ratio sive definitio rei. Cum ergo definitio et ratio essentialis non tollatur per corruptionem Caesaris, manifestum est quod veritas huius propositionis non tollitur per corruptionem eius. 50

Praeterea haec propositio est per se vera primo modo quando subiectum per se ipsum et non per aliquid aliud extra se est causa inhaerentiae praedicati ad ipsum; cum igitur ex natura reali homo sit de ratione Caesaris, manifestum est quod per [se] <suum> esse in actu non erit veritas locutionis, quare circumscripto isto suo esse adhuc poterit esse veritas in ista propositione dicendo 'Caesar est homo'. Quod autem actualis existentia non sit de ratione Caesaris patet, quia illud de cuius ratione est esse in actu non habet potestatem ad non esse in actu. Cum igitur Caesar habeat potentiam ad non esse in actu cum sit ens transmutabile, patet ergo quod existentia actualis non est de eius ratione. 60

Alii dicunt quod est vera propter hoc quod homo est de ratione Caesaris, et quod idem est, quia idem significat Caesar et homo. Nihilominus tamen ponunt per istum modum falsum, sicut statim patebit, quia dicunt quod de Caesare corrupto si debeat esse veritas in locutione quod huius causa sit aliquid quod manet post corruptionem Caesaris. Et hoc est quia veritas huius propositionis est veritas causata. Et illi ulterius dicunt quod per corruptionem non tollitur substantia rei sed solum esse actuale eius, quod accidit rei.

Alii autem dicunt quod corrumpitur substantia Caesaris simpliciter, sed manet quantum ad esse [solum] intellectum solum et significatum, et dicunt quod substantia rei quantum ad ipsa sua esse verificat locutionem eo quod ita manet. 70

Et sciendum quod licet isti in conclusione non peccent tamen in modo ponendi errant. Quod autem substantia rei tollatur per corruptionem patet dupliciter: primo quia illud per corruptionem tollitur quod per generationem acquiritur. Substantia autem Caesaris acquirebatur per generationem suam, ergo tolletur per suam corruptionem.

Praeterea transmutationes differunt secundum quod termini transmutationum differunt. Nunc autem generatio differt ab alteratione, quia generatio est transmutatio essentialis facta ad ens simpliciter, alteratio autem transmutatio accidentaliter terminata ad accidens quod est ens secundum quid. Ergo manifestum est quod generatio Caesaris terminetur ad substantiam eius. 80

Secundi ponentes errant similiter in modo ponendi, quia omnis propositio cuius causa veritatis est aliquid quod est accidens rei est vera per accidens.

Sed si ista propositio verificaretur pro re in anima vel pro significato cum ista accidant rei, tunc ista propositio esset vera per accidens, quod nunc diceret.

Et ideo dicendum est quod illa propositio, quantum nunc apparet, est vera sive sit Caesar sive non sit. Et huius demonstratio est: nam illa propositio est vera veritate indeficienti cuius subiectum impossibile est intelligi vel significari non intellecto vel significato praedicato illius propositionis. Nunc autem ista est huiusmodi, quare etc.

90

Et si quaeratur quid est causa huius veritatis dicendum quod ista indivisio secundum rationem et intellectum essentialem quod est de essentia in potentia. Sed obviaret aliquis huic dicens quod mors tollit substantiam Caesaris quantum ad esse extra, non tamen tollit quodcumque esse Caesaris, nam adhuc potest manere in anima vel significato. Et esse significatum videtur sufficere ad verificationem hominis de ipso.

Praeterea diceret aliquis quod mors non tollit substantiam eius sed solum esse in effectu quod sibi accidit.

Mihi tamen videtur quod neutrum istorum valet quia mors tollit substantiam eo quod per generationem acquirebatur, et substantia sua fuit causa quare sibi attribuitur hoc praedicatum homo vel animal. Cum enim substantia manet necesse est effectum manere et cum tollatur necesse est effectum tolli. Cum igitur substantia Caesaris post suam corruptionem tollatur - quia si maneat in anima non tamen potest manere in anima nisi per suam speciem, species autem est accidens rei, quare cum omnis substantia post suam corruptionem non maneat - nam si Caesar maneat quantum ad aliquod eius accidens, illud tamen accidens non sufficit ad verificandum hominem de ipso, quia Caesar non est suum accidens, quia est compositum reale quod per se generatur et per se corrumpitur - ergo etc.

Praeterea quod per se fit ab efficiente accipiendo formam [quae] est generatio. Quicquid fit habet materiam et formam et est compositum ex hiis. Cum igitur generatio terminatur ad formam sive ad esse formae, ergo corruptio terminatur ad eius non esse, quare generatio et corruptio non terminantur ad accidentia rei, sed tantum ad substantiam rei. Quare manifestum quod non solum eius esse in effectu corrumpitur sed substantia. Nunc autem substantia corrupta per se corrumpitur et eius esse per accidens.

Praeterea in effectu si sit accidens, est accidens primum et immediatum in substantia rei quia istud esse praesupponitur ante quodlibet accidens. Sed verum est quod aliquid corrumpitur ad corruptionem alterius dupliciter: vel causaliter, sicut quando passio corrumpitur causaliter per corruptionem sui

30

subiecti, vel concomitative, sicut quando subiectum corrumpitur corrupta sua propria passione. Et hoc modo respondit Commentator ad rationem Alexandri super VIII Metaphysicae qui probat qualitates activas et passivas esse de substantia elementorum quia corruptis qualitatibus corrumpuntur elementa. Verum est, dicit Averroes, concomitative non tamen causaliter. Cum igitur esse in effectum, si sit accidens, est tamen accidens primum et immediatum subiecti, ergo ipso corrupto corrumpetur substantia Caesaris et ita nihil de ipso poterit verificari.

1-2. Ad primam rationem dicendum quod verum est quod homo est animal quia hoc significat, et substantia hominis semper manet, nam solum significatum non 40 sufficit. Cum igitur substantia Caesaris non semper maneat quamvis significatum maneat, non semper poterit homo verificari de ipso. Vel dicam quod hoc nomen 'Caesar' significat hominem sub ratione determinati, quia in ratione eius includuntur principia individuante cuius probatio est: nam illud in ratione alicuius includitur per quod ab aliis distinguitur. Cum igitur non distinguatur a Platone per hoc quod est 'homo', sed solum per materiam talem et per quantitatem determinatam et breviter per diversa lineamenta quae sunt principia individuante huius quantitatis determinatae vel temporis determinati vel numeri distinguuntur supposita hominis. Nam Socrates cum sit individuum determinati temporis semper pro illo tempore verificabitur homo de ipso, non tamen 50 simpliciter quantum ad omne tempus.

3. Per hoc patet ad aliud quod verum est quod Caesar est Caesar, non tamen sequitur 'Caesar est Caesar, ergo Caesar est homo' nisi pro illo tempore pro quo est suppositum hominis.

4. Ad aliud dicendum quod genus essentialius comparatur ad speciem quam species ad individuum, quia totam substantiam quam dicit animal dicit homo, et e contrario. Nam non differunt genus et species nisi ratione tantum, scilicet sicut magis commune et minus commune. Unde si 'homo est animal, homo est rationalis' idem sunt essentialiter utrobique differentia tamen ratione. Et si tu dicas quod species habundat a genere differentia, et ita non significant idem 60 utrobique, dicendum quod hoc verum est ratione tantum, non autem reali differentia vel essentia. Sed individuum addit rem quoniam materiam sensibilem sub certis dimensionibus super speciem. Et ideo quamvis haec esset vera per se 'homo est animal' et veritate intransmutabili, non tamen haec est vera veritate consimili 'Caesar est animal', utrobique tamen est primus modus dicendi per se secundum Aristotelem V Metaphysicae, quia in utroque exemplo subiectum per suam substantiam est causa praedicati. Sed primus modus habet duos gradus quia aut est primus modus in rebus intransmutabilibus et sic est veritas in-

transmutabilis, sicut dicit Aristoteles in fine noni Metaphysicae, et sic intelligit Aristoteles in Posteribus cum dicit quod quae per se insunt, necessaria insunt, in omni et semper. Aut est in rebus transmutabilibus, et in talibus transmutatur veritas secundum transmutationes rerum.

Sed contra. In secundo modo nihilominus sive subiectum sit sive non sit, semper de eo verificatur praedicatum, ut patet sic dicendo 'triangulus habet tres' ergo etc.

Dicendum quod haec est vera quia triangulus est res mathematica sensibilem materiam sibi non approprians. Sed in ratione Caesaris materia transmutabilis et sensibilis includitur. Et ideo homo non potest verificari de eo nisi cum fuerit ens in actu.

7. [BOETHIUS] AND THE ANONYMUS ZIMMERMANN

on the problem of 'Caesar est homo' etc.

Sten Ebbesen

An anonymous commentary on the Metaphysics contained in the MS Peterhouse 152 has a question named 'utrum haec sit vera "homo est animal" homine non existente.' It was edited in 1967 by A. Zimmermann.¹⁾ Some conjectures to ameliorate the text are proposed elsewhere in this issue, what concerns us now is the fact that the anonymous commentator on the Metaph. is very close in thought, knowledge and expression to the commentary on the SE of Arist. contained in a Salamanca, a Firenze and a Cordova manuscript and at first falsely attributed to Boethius de Dacia. For the sake of convenience however, we still refer to it as Boethius SE.

The full text of the Boethius question concerned is found above. Here we juxtapose those parts of the two texts that correspond most strikingly between them.

ANONYMUS ZIMMERMANN

185.15-20

Item arguitur: Quando aliquid est per se causa et sufficiens effectus, quocumque posito vel remoto, quod non tollit causam effectus, non tollit effectum istum. Sed hominem significare animal causa est quare homo est animal necesse. Est enim animal bipes, quia homo hoc significat. Sed posito vel remoto quocumque, homo significat quod prius significavit. Voces enim non cadunt a significatis.

[BOETHIUS DACVS] SE QU. 94

Arguitur quod sit vera quia quandocumque aliquid est causa in actu et sufficiens alicuius effectus, posita ista causa ponitur et eius effectus. Nunc autem Caesar significat mihi hominem. Significatum autem est causa sufficiens ad verificandum hominem de ipso quia hoc significat. Caesar ergo de necessitate erit homo ipso corrupto. Praeterea quod non tollit causam non tollit effectum. Sed mors non tollit significatum quia voces non cadunt a suis significatis

1. Eine anonyme Quaestio, Archiv f. Geschichte der Philosophie 49: 183sqq, 1967.

186.67-76

Declaratio secundi, scilicet quod si homo non sit universaliter, haec erit falsa: "Homo est animal". Et ratio huius est: In propositione per se primo modo praedicatum inest subiecto per essentiam subiecti, ita quod essentia subiecti causa est inhaerentiae praedicati ad subiectum.

Et manifestum est, quod destructa causa destruitur effectus. Si ergo essentia hominis destructa est, cum haec sit causa inhaerentiae animalis ad hominem, destruetur inhaerentia animalis ad hominem. Verbi gratia: Sor est similis Platoni causaliter propter albedinem. Si quis ponat albedinem in Sorte vel Platone corrumpi, destruit similitudinem unius ad alterum.

187.79-81

dicunt quidam, quod destruitur quantum ad esse extra, sed non quantum ad esse intellectum et significatum.

187.83-5

vel aliter dicunt quod quamvis homo corrumpatur ipso non existente

De ista quaestione est controversia inter modernos. Dicunt tamen quidam, sicut credo, eam esse falsam per hanc viam: quia secundum Aristotelem V Metaphysicae haec est per se vera primo modo 'Caesar est homo', et hoc quia subiectum per suam substantiam est causa inhaerentiae praedicati ad subiectum.

Nunc autem qui tollit per se causam cuius effectus et tollit effectum illius causae. Quia si Socrates sit similis Platoni per albedinem, qui tollit albedinem tollit similitudinem. Nunc autem mors tollit substantiam Caesaris quae fuit causa verificationis huius locutionis, haec igitur falsa est.

Alii autem dicunt quod corrumpitur substantia Caesaris simpliciter, sed manet quantum ad esse intellectum solum et significatum

et illi ulterius dicunt quod per corruptionem non tollitur

quantum ad esse quod accidit sibi,
non tamen quantum ad essentiam
suam

187.100-107

Item: si esse accidit homini,
tunc est accidens immediate
consequens essentiam hominis.
Nunc autem videmus aliqua cor-
rumpi duobus modis: Vel causali-
ter vel concomitative, causali-
ter sicut passio corrumpitur
ad corruptionem subiecti, sed
concomitative ad corruptionem
passionis sequitur corruptio
subiecti. Si igitur sit ac-
cidens immediate consequens
essentiam hominis, tunc ad
corruptionem hominis secundum
esse sequitur concomitative
corruptio hominis secundum
essentiam.

substantia rei sed solum esse
actuale eius, quod accidit rei

Praeterea in effectu si sit accidens,
est accidens primum et immediatum in
substantia rei quia istud esse praesup-
ponitur ante quodlibet accidens. Sed
verum est quod aliquid corrumpitur ad
corruptionem alterius dupliciter: vel
causaliter, sicut quando passio cor-
rumpitur causaliter per corruptionem sui
subiecti, vel concomitative, sicut quan-
do subiectum corrumpitur corrupta sua
propria passione. ...Cum igitur esse in
effectu, si sit accidens, est tamen ac-
cidens primum et immediatum subiecti,
ergo ipso corrupto corrumpetur substan-
tia Caesaris et ita nihil de ipso poterit
verificari.

8. ROBERT KILWARDEY (?) ⁺

From the Sophisma 'Omnis homo de necessitate est animal'.

Erfurt 4° 328 f. 7vb-10rb.

(f.8rb): Consequenter queritur de tertio problemate, utrum scilicet nullo homi-
ne existente hec sit vera 'homo est animal'.

Quod nullo modo sit vera (f.8va) hoc ostendo secundum Aristotelem in secundo
Posteriorum "Quatuor sunt questiones: si est, quid est, quare est, propter quid
est". Ex hoc arguo: questio quid est presupponit questionem si est, sicut ibi-
dem vult Aristoteles. Ergo propositio sumpta a questione quid est presupponit

+ cf. Grabmann (2) p.41 f.

propositionem sumptam ex questione si est. Sed ista propositio 'homo est animal' est sumpta a questione quid est, quoniam si queratur quid est homo, respondetur animal. Ergo supponit istam 'homo est', quia sumpta est a questione si est. Sed hec propositio 'homo est' falsa est simpliciter nullo homine existente. Ergo et hec 'homo est animal'.

Ad idem: Sequitur 'homo est animal, ergo homo est substantia' per locum a specie. Animal enim species est substantie.

Uterius sequitur 'homo est substantia, ergo homo est ens'. Sed si homo est ens, ergo homo est. Ergo si homo est animal, homo est. Sed illa est falsa 'homo est' nullo homine existente. Ergo et hec 'homo est animal'. Quod autem sequitur 'homo est substantia, ergo est ens', probatio: quoniam sicut se habet hoc verbum 'est' ad res significatas per modum actus, ita se habet 'ens' ad res significatas per modum habitus. Et in quolibet verbo intelligitur 'est'; sequitur enim 'currit, ergo est currens'. Sic in aliis. Ergo in quolibet nomine cum significet per modum habitus, intelligitur ens. Cum ergo 'substantia' sit nomen, in substantia intelligitur (ens). Sequitur ergo 'homo est substantia, ergo homo est ens'. Quod autem sequitur 'homo est ens, ergo homo est', probatio: Sicut lucere est primus actus lucentis et videre videntis, sic esse entis est proprius actus. Sed bene sequitur 'lucet, ergo est lucens', 'videt, ergo est videns'. Ergo similiter sequitur 'est ens, ergo est'. Ita relinquitur quod hec sit falsa 'homo est animal' nullo homine existente.

Ad oppositum: Quod hec sit vera 'homo est animal' nullo homine existente, probatio: Hec est vera 'homo est homo' nullo homine existente, quia licet chimera non sit, hec tamen est vera 'chimera est chimera'. Ergo hec vera est pari modo 'homo est homo' nullo homine existente. Uterius: quod intelligitur in aliquo, vere enuntiatur de ipso. Cum igitur in homine intelligatur animal, vere enuntiabitur de eo. Si ergo ut visum est hec sit vera 'homo est homo' nullo homine existente, hec similiter erit vera 'homo est animal'. Et sic patet quod hec est vera 'homo est animal' nullo homine existente.

Ad idem: Magis est vera propositio per se vera quam per accidens vera, sicut vult Aristoteles in secundo periyarmenias. Unde hec est magis vera 'bonum est bonum' quam 'bonum non est malum'. Cum igitur hec sit per se 'homo est homo', hec autem per accidens 'homo non est asinus', cum ista 'homo non est asinus' nullo homine existente sit simpliciter vera, quoniam quod non est, non est asinus, manifestum est quod hec erit vera multo fortius 'homo est homo' nullo homine existente. Sed sicut visum est, sequitur 'homo est homo, ergo homo est animal'. Ergo hec est vera 'homo est animal' nullo homine existente.

Ad idem: Sicut innuit Aristoteles in primo Periyarmenias principio "voces sunt

note sive signa intellectuum, intellectus vero sunt signa rerum." Unde vox non est signum rei nisi per intellectum. Cum igitur possibile sit qualibet (re) destructa intellectum eius sive speciem in anima remanere et significari per vocem, manifestum quod nullo homine existente possibile est intellectum eius vel speciem in anima remanere et significari per vocem. Tunc arguo: Que (f. 50 8vb) est comparatio hominis actualiter significati ut res ad animal ut res significatum, eadem est comparatio intellectus sive speciei hominis significati per vocem ad intellectum sive speciem animalis significatum per vocem. Sed naturalis est inherencia hominis ut res actu ad animal ut res actu, hec enim est in naturali materia 'homo est animal'. Ergo similiter est naturalis inherencia intellectus sive speciei hominis significati per vocem ad speciem animalis significatum per vocem. Ergo enuntiatio enuntians unum de altero erit vera, ut cum dicitur 'homo est animal'. Ergo hec est vera simpliciter 'homo est animal' nullo homine existente....

(f.9va) Sed quavis ille positiones sint probabiles sicut visum est, tamen dicendum est aliter, quod prima propositio simpliciter vera est sive homo sit, sive non sit. Unde dico (f.9vb) quod hec est vera 'omnis homo de necessitate est animal' et illa 'homo est animal' nullo homine existente, sicut ostendebat quedam ratio, quoniam ad veritatem propositionis in naturali materia non existitur existentia extremorum actu. Cum igitur intellectus hominis et animalis naturaliter sint coherentes, manifestum quod sive homo sit sive non sit, dummodo hec vox 'homo' hominem significet, simpliciter in ipso intelligitur animal. Et ideo nullo homine existente hec est vera 'homo est animal' et 'omnis homo de necessitate est animal'...⁺

(f.10 ra) Consequenter ex quo concedimus istam esse veram 'homo est animal' 70 nullo homine existente, ideo concedimus argumenta, que hoc probabant. Et ideo respondendum est ad argumenta, que probabant ipsam esse falsam.

Quando ergo tu dicis: questio quid est presupponit questionem si est, ego dico quod questio quid est res supponit questionem si est res et etiam si est intellectus. Sed questio quid est intellectus non supponit questionem si est res, sed si est intellectus. Sed ista 'homo est animal' nullo homine existente est sumpta a questione si est intellectus et non si est res. Ista vero 'homo est' sumitur a questione si est res. Et quia sicut dictum est questio quid est intellectus non supponit questionem si est res, ideo ista 'homo est animal' nullo modo supponit (f. 10 rb) istam 'homo est'. Et ideo argumentum non concludit. 80

⁺The 5th proposition condemned by Robert Kilwardby in 1277 is concerned with this problem: Item, quod veritas cum necessitate tantum est cum constantia subiecti.

Ad aliud dicendum, quod quando tu dicis, quod sequitur 'homo est animal, ergo homo est substantia', ego concedo bene omnes consequentias usque ad ultimam. Sed dico, quod non sequitur 'homo est ens, ergo homo est', quia sicut ista est vera 'homo est animal' propter convenientiam intellectuum, similiter dico, quod ista est vera 'homo est ens' propter convenientiam intellectuum entis et hominis. Unde dico quod ibi 'ens' non sumitur pro significato entis actu, sed pro intellectu ipsius. Et ideo non sequitur 'homo est ens, ergo homo est'. Et ideo quia illa consequentia non valet, ideo interimitur argumentum. Et ita patet solutio ad omnia que querebantur de ipso sophismate.

9. ROGER BACON AND THE FOOLS OF HIS TIMES.

By Sten Ebbesen

Were we to trust Roger Bacon, most philosophers in his day were mere fools, idiots etc. Nobody reading the *Compendium Studii Theologiae* could avoid noticing the harsh expressions of contempt hurled in several directions. It reminds one of the Renaissance humanists' way of treating one another, e.g. The battle over the *ousia* waged by Greek philologists and theologians in Italy in the 1460'es.

Yet it may be of some interest to examine for a short while the statements made by Bacon concerning idiots' conceptions about the problem of empty classes. We first give the citations from the *Compendium Studii Theologiae* (Ed. Rashdall, British Society of Franciscan Studies 3): with some corrections of our own, the Rashdall edition is extremely corrupt¹⁾. Next we shall try to identify the fools and ill-willed persons named by Bacon.

1. p.52 principia duo communia metaphysicae et logicae maxime necessaria propter quorum ignorantiam gravissimi errores contingunt in tota disputatione tam theologica quam philosophica. Primum istorum est quod vox non potest significare aliquid commune univocum enti et non enti, licet huius contrarium sit vulgatum et obstinate gaudeat multitudo studentium hoc errore.

2. ib. Secundum est magis necessarium, scilicet quod vox potest cadere a sua significatione, cuius contrario non solum obstinate sed obstinatissime omnes

1): For example p. 37-38 he reads: 'et parvus error in principiis est magnus in fine secundum eundem primo capitulo et tertio' where the correct text obviously is: 'primo Caeli et Mundi' or 'primo de Caelo et Mundo', the citation referring to Arist. De caelo et mundo I t.33 c.5 271b12.

fere detinentur ut fingant non solum errores innumerabiles, sed haereses de-
testandas.

3. ib. Ex ignorantia istorum duorum problematum tenet multitudo quod Caesar mortuus sit homo, et quod homo mortuus sit animal, et quod Christus in triduo fuit homo, et alia infinita falsissima et stultissima circa restrictiones et amplitudines in propositionibus.

4. p.54 maxime inconvenienter fingunt quod Caesar significat aliquid commune enti et non enti, et univoce et una impositione.

5. ib. loco rationis falsas cavillationes inducunt dicentes quod nomen imponitur essentiae rei abstrahendo ab omni differentia temporis.

6. p.55 sed hoc cavillant dicentes quod nomen significat rem sub esse essentiali quae non est esse actuale, sed commune praesenti, praeterito et futuro.

7. ib. et ideo insaniunt qui dicunt Caesarem esse vel hominem anima a corpore separata.

8. ib. sed cum mendacia multiplicatur semper et iterum fingunt unum esse quod numquam a philosophia nec a sapientibus fuit inventum nec receptum, et dicunt illud 'esse habituale', et hoc dicunt esse commune praesenti, praeterito et futuro et commune enti actualiter et non enti actualiter.

9. p.56 Item adhuc insaniunt contra veritatem dicentes quod ens participium licet significet esse praesens et esse actuale in praeterito, tamen ens nomen significat abstracte ab esse actuali et cum communitate quadam ad ens et non ens actu.

10. p.57 Sed adhuc cavillant de esse habitudinis, sed hoc in propositione habet locum.

11. ib. phantasticae eorum praedicationes.....Sed tamen aliquae cavillationes sunt rationabiles et solvi possunt veraciter. Una est quod nomen significat sine tempore, ut Aristoteles dicit, ergo abstrahit a praesenti, praeterito et futuro.

12. p.63 considerandum est quanta insania feruntur qui negant veritatem istius propositionis auctoritate falsa inventoris huius mendacii seducti, et tamquam tempestate delati ad saxum inhaerescunt, et consuetudine alteratum habentes mentem non possunt consentire rationi, et a veritate se nudos profitentur qui multitudine pessima interprete veritatis se armant.....ex quibus causis ducti fingunt quod non discutiunt nec disputant de hoc ad utramque partem et probant quod vox non potest cadere a sua significatione, sed hoc supponunt

tamquam rationem infinitorum quae existimant verissima cum sint falsissima, ut quod homo est animal nullo existente, et quod Caesar sit homo, et quod Christus in triduo fuit homo, et alia innumerabilia erronea, sicut ex praecedenti ratione sua falsissima quod nomen significat aliquid commune enti et non enti eliciunt mendacia paene infinita.

CRITICAL NOTES. The orthography has been normalized and the text of Rashdall altered in these places:

7. vel: SECLUSI 9. adhuc PELSTER: ad hoc RASHD. participium licet: participium quantumlibet PELSTER, per quantumlibet RASHD. 10. propositione: pronomine RASHD. 12. propositionis: problematis RASHD. (de propositione 'voces possunt cadere a sua significatione' agitur.) rationem radice RASHD. ratione radice RASHD. (quod mendum et alibi in hoc opere invenias).

One reason for the acerbity of the old philosopher seems to be the fact that the opinions attacked have held sway in his own town, Oxford, for a generation or so. P.52-53 he says: et optime novi pessimum et stultissimum istorum errorum autorem qui vocatus est Ricardus Cornubensis, famosissimus apud stultam multitudinem, sed apud sapientes fuit insanus et reprobatus Parisius¹⁾ propter errores quos invenerat et promulgaverat quando solemniter legebat sententias ibidem postquam legerat sententias Oxoniae ab anno Domini 1250. Ab illo MCCL igitur tempore remansit multitudo in huius magistri erroribus usque nunc, scilicet per quadraginta annos et amplius, et maxime invalescit Oxoniae, sicut ibidem incepit haec dementia infinita.

For 40 years these problems have occupied the mind of Bacon, p.57: Rationalis vero est haec obiectio quam cum sequente inveni ante quadraginta annos quando difficultates huiusmodi ventivavi.²⁾

And indeed, whether it be true or not that Richard is the inventor of these ideas, it seems quite clear that his view was shared by the majority of philosophers throughout that period. Very few took a so courageous stand as did Boethius de Dacia and Bacon. They obviously had good reasons not to: the hie-et-nunc interpretation of predication obviously is the logically less vulnerable one, but it will easily lead to an impasse, as it will preclude utteran-

1): On the transfer of this Richard from England to Paris cf. Chartularium Univ.Paris I, No.189.

The biography of R. is described by Little: The Franciscan School at Oxford in the 13th century, Archiv.Francisc.Hist. 19:841-845, 1926. Callus: Two early Oxford Masters. Revue néoschol. 42:424-425, 1939.

2): There can be no doubt about the fact that Bacon here refers to his "Sumule dialectices", cf. p.277ff. in the edition of Steele "Opera hactenus inedita Rogeri Baconi fasc.XV", Oxf. 1940.

ces concerning anything absent, be it absent in time or in place. The prevalent view held that propositions about past and future etc. must be possible and much ingenuity was spent on sustaining that conception. Most of the arguments advanced are an easy prey for a mind like Bacon's, but the problem remained.

We now ought to proceed to assigning names to the quidam etc. responsible for each of the "detestable propositions". PELSTER¹⁾ thought that all the accusations could be directed against Richardus Rufus from Cornwall. He may be right, but he does not prove his point, the identification of Balliol MS 62 with Richard's Commentary on the Sentences is not wholly convincing, at any rate Pelster fails to produce evidence that it actually contains precisely the propositions condemned by Bacon, except for a few instances.

It also turns out hard to say who else could be the man attacked in every single case, but we can adduce the names of some persons holding the views that Bacon fights, and that is what we shall do. It would seem, that Bacon is not only referring to his old controversy with Richard, he also takes account of the discussion that had taken place in the intervening years. We may admit that the Balliol 62 is Rufus, but we cannot accept the idea that Bacon is thinking of that treatise only. A vivid debate had made people formulate their standpoints more pregnantly since 1250 and, although mediaeval authors are not in general trustworthy when citing their opponents' opinions, we should not credit Bacon alone with the radicalizing of the "idiots'" alledged statements. They had grown radical themselves, and there were many of them. We should not search for the man but rather for some men.

1. Sigerus de Brabantia: Metaph. IV, qu. 21, ed. Graiff "Philosophes Médiévaux I", Louvain 1948.

cf. Anonymus super Posteriora qu. 29 & 35 (above)

(Richardus Rufus ed. Pelster Scholastik 4:415-416).

2. Guillelmus Arnaldi: Lectura Tractatum, ed. de Rijk, Vivarium 7:143, 1969.
Johannes Dacus: Summa grammatica, ed. Otto, Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi I:184, Copenhagen 1955.

Boethius Dacus: Sophisma 'omnis homo de necessitate est animal', ed. Grabmann, Beiträge zur Geschichte der Philosophie u. Theologie des Mittelalters 36:90, 1940.

1): F. Pelster: Roger Bacons "Compendium Studii Theologiae" und der Sentenzenkommentar des Richardus Rufus. Scholastik 4:410-416, 1929.

id. Der Oxforder Theologe Richardus Rufus O.F.M. über die Frage: "Utrum Christus in triduo mortis fuerit homo", Recherches de Théologie ancienne et médiévale 16:259-280, 1949.

Richardus Rufus ed. Pelster, *Recherces de Théologie ancienne et médiévale* 16:277-280, 1949.

3. Richardus Rufus 11.c.

4. Sigerus 1.c.

5. Guillelmus Arnaldi 1.c.

Richardus Rufus 1.c. sub 1.

Anonymus super Posteriora (vide supra) qu. 35 & 36.

cf. also Thomas Aquinas in *Peri Hermeneias* I.I.15.

6. cf. R. Bacon: *Metaphysica*, ed. Steele "Opera hactenus inedita Rogeri Baconi" 10:47, 1930, 11:207, 1932.

Sigerus de Brabantia "Utrum haec sit vera 'homo est animal' nullo homine existente" ed. Mandonnet, *Les Philosophes Belges* VII:66, 1908.

Henricus Gandavensis whose opinions about the *esse essentiae* are discussed by J. Paulus: *Henri de Gand*. p.112sq, (*Études de Philosophie Médiévale* 35, Paris 1938).

7. Petrus de Alvernia: *Posteriora* (MS Firenze Laur. plut.12,sin.3,f.31vB)

cf. Richardus Rufus 1.c. sub 2.

8. Richardus Rufus 1.c.sub 1 (?). Guillelmus de Shyreswoode, *Introductiones in logicam* (ed.Grabmann) p.83,25 sq.

10. Richardus Rufus 1.c. sub 1 (?).

10. CRITICAL OBSERVATIONS

By Sten Ebbesen

I. Boethius de Dacia: *Sophismata* from the MS, Brugge 509, edited by H. Roos, Cl.& M. 23, 1962.

192.6 (f.88rA) de facili) VERBA CORRUPTA ESSE PUTO, MEDELAM NESCIO

192.33-193.4 praemissa....verum) SENSUM SIC RESTITUENDUM

PUTO: praemissa potest esse vera conclusione existente falsa, ergo non sequitur.
Quod praemissa potest esse vera et conclusio falsa patet posito quod omnis homo

Note: The text by Guillelmus Arnaldi cited sub 2. is dated c. 1235 by the editor (op.cit.p.121ff.) on biographical reasons. These arguments cannot be easily discharged, but it is noticeable how close the style is to the one found in treatises from around 1270. So perhaps another identification of Arnaldi should be considered nevertheless.

existens currat et quod nullus homo sit albus. Haec tunc est falsa 'homo albus currit' propter falsam implicationem; ergo non sequitur eo quod antecedens potest esse verum consequente existente falso, quia ex vero non sequitur nisi verum.

AD QUAE NOTANDA SUNT HAEC:

193.1 solutio) posito CODEX UT VIDETUR

193.3 ex quo) eo quod SCRIPSI

193.10 possim) possimus SCRIBENDUM PUTO

193.25 (f.88rB) dicebamus) debeamus SCRIBENDUM PUTO

II. Anonymus in Metaphysicam Aristotelis. MS Cambridge Peterhouse 152, quaestio "utrum haec sit vera 'homo est animal' homine non existente" (f.49rA-vB), edited by A. Zimmermann: Archiv f. Geschichte d. Philosophie 49:183-200, 1967 pp.184-187.

185.30 (f.49rB) verum. Est extra animam) verum extra animam. SCRIBENDUM, ISTUD IPSUM est QUOD OFFENDIT A SCRIBA CODICIS LINEA TRADUCTA DELETUM EST.

186.52 dubitare) dubitari MALIM

186.52 hoc) tres SCRIBENDUM PUTO COLLATIS [BOETHI DACI] SE QU.92 sub fine ET PETRI DE ALVERNIA METAPH. ED. DUNPHY "Mediaeval Studies 26:293, 1964"

187.102,103,106 (f.49vA) 'concomitante) concomitative SINE DUBIO SCRIBENDUM COLL. [BOETHI DACI] SE QU.92.

SIC ETIAM VERISIMILIUS SOLVITUR ABBREVIATURA CODICIS 9comi^{ne}.

III. Siger de Brabantia "Utrum haec sit vera 'homo est animal' homine non existente", ed. P. Mandonnet, Les philosophes belges VII, 1908.

66 1.18 et, si nullus homo est homo, nihil est verum quod in rerum natura lege: et si nullus homo est, homo nihil est verum-quod in rerum natura.

66 1.30 falsa tamen ista: homo est, eo quod est, secundario adiacens, ponitur esse actuale lege: falsa tamen ista 'homo est', eo quod 'est' secundario adiacens ponit esse actuale.

67 1.14-15 nec habet fundamentum, quo existente [non] bene proceditur.

67 1.24 quia de aptitudine essentiae, <quae> est ante...

67 1.28 cum homini contingat <esse> animal...

68 1.10 ficta inconvenientia deducti lege: fuga (ms.) inconvenientiae deducti.

68 1.19-20 cognitio veritatis in aliquo, solutio divisionis est lege:...so-

lutio dubitationis est (cf. Siger In librum De causis, prooemium, Archivum Fratrum Praedicatorum 36 (1966) p. 232.

PRELIMINARY CONCLUSIONS

The legacy from Ancient Greece to the Middle Ages is of vast dimensions. In philosophy an important item is the question "which is the relation between things and language?" This question was bequeathed to posterity together with the relevant Aristotelian observations and solutions, and in this, as in other matters, the scholastic philosophers while adopting the Aristotelian proposals did not forget the question. The Aristotelian predication logic was accepted - and subjected to scrutiny. The schoolmen sought for the best interpretation possible and for the limits of Aristotelian theory. A point which called for clarification was the nature of predication itself, or - to put it in the language of those days - how should we understand the predication mark "est"?

Now, unless you firmly discard the existential "est" by distinguishing it clearly from the predication one - and Aristotle did not take that stand - the study of predication "est" must lead to the question: "what happens if the subject does not actually exist?" The question happens to be of crucial importance for the whole theory of predication, for the concept of word significance and ontology.

Evidence of the discussion about empty classes in the latter half of the 13th century is furnished by the present issue of Cahiers. It will appear from a reading of the texts that the views are very differentiated although the basis of argumentation is the same in all cases. The same proofs are adduced over and over again, but the interpretation is not the same everywhere. Two thinkers distinguish themselves by not sharing the convictions of anybody else, viz. Roger Bacon and Boethius de Dacia. The others are much more similar, at least in their vagueness.

This fact permits the conclusion that none of the texts first edited here are by Roger Bacon, which, of course, is not surprising. It also allows us to deny Boethian authorship to all the texts comprised sub II-X, and that is somewhat surprising. Yet there is hardly any possibility of sustaining the thesis that Boethius is responsible for any of those works, for that would imply a most radical change of opinion on his part, and we have no reason to believe that he ever changed his mind like that. His views as expressed in text "I" disagree so clearly with those of the other texts that the theory of a single author can by no means be withheld. On the contrary there is no disaccord to be detected between "I" and the commentary on the Topics, written by Boethius.

The authors of the anonymous questions and sophisms which are transmitted together with the works of Boethius remain unidentified, although one of them might be Petrus de Alvernia. We do not intend to try a solution of the problem now, instead we just publish some of the relevant texts suspending judgement for the time being. A clue to the solution may be a comparison of similar arguments in different texts and for that purpose we append a table showing the arguments used by our texts. This reduction of the arguments to their "loci" will by virtue of necessity be somewhat arbitrary. In not a few cases an argument may be described in more than one way, yet we believe that the table will be helpful to finding the similarities and discrepancies between the texts in question. Further deductions are left to the reader.

LIST OF

ARGUITUR QUOD SIT VERUM	BOETHIUS (I) G = ED.Grabm.(2)	PETRUS (II-III)	ANONYMUS(IV-V)
1. A tautologia	----- 65,90-66,8 +	67,13-15 +	72,24-25
2. A principio contradictionis	----- cf.4	68,19-40 +	73,26-37 +
3. A relatione (negatio, affirmatio)		67,1-14(II) +	73,38-47 +
4. A conversione	G 77-78 ----- 65,73-87 +		73,48-56 +
5. A constantia significationis	----- cf. InTop. II, 5	69,90-93	
6. A constantia intellectus			
7. Ab indifferentia temporis			74,15-75,23 + 78,1-16 (V) +
8. Ab accidente (esse, essentia)	G 79 ----- G 80		76,14-29 +
9. A consequentia (homo est homo, homo est animal)	65,89-91; G 78/70,36-71,53 + ----- 65,92-66,10 + 70,8-9		75,24-28+
10. A genere	G 78 ----- 66,11-38 +		

ARGUMENTS

ELENCHI (VI)	ANON. ZIMM.	KILWARDBY (VIII)	SIGER ED. Mandonnet
	185, 5-11 ----- 187, 18-29 +	88, 28-32	p. 70
			p. 70
		(88, 37-44)	
			p. 66, 69
79, 2-6; 80, 7-8; 81, 68-70 ----- 83, 39-42 +	185, 15-21		p. 65, 68 ----- p. 68
		88, 45-89, 59	p. 67 ----- p. 67
81, 52-60	187, 83-85 ----- 187, 94-95 & 100-7		
80, 9-14 ----- 83, 52-54	184, 2-185, 7 ----- 187, 109-114	88, 29-36	p. 65-66
80, 15-19 ----- 83, 55-63			

ARGUITUR QUOD SIT VERUM	BOETHIUS(I)	PETRUS(II-III)	ANONYMUS(IV-V)
11.A definitione	G 77 63,1-5 ----- 63,4-6 + 64,36-65,72 +	69,86-89	76,11-13 +
ARG.QUOD SIT FALSUM			
12.Ab ordine essen- tiali (res,intellec- tus,sermo)	G 78-79 64,51-65,72 + ----- G 79	----- 68,43-51 +	72,6-18 73,57-73 + 78,17-27(V)+
13.A praesupposi- tione (si est, quid est)		69,70-76 ----- 71,76-72,85 +	74,5-9 ----- 75,44-46 +
14.A corruptione formae/essentiae cf.7-11	64,18-34 + ----- G 79-80	----- 68,52-53 +	
15.A definitione differenti (trans- mutabilium, in- transmutabilium)	G 79; 63,7-17; 64,36-65 + ----- G 79		75,3-10 ----- 76,30-44 +
16.A consequentia (homo est homo, homo est) cf.8	68,56-69,67	69,77-85; 71,54-58 ----- 68,53-69,67+ 71,59-71 +	72,19-23 ----- 74,73-85 +
17.Ab individuo (i.includit tempus determinatum) cf.7		70,8-11 ----- 70,11-35 +	74,10-11 ----- 74,12-15 +
18. Ab aequivocatione (vivus)		----- 72,3 sq. (not printed here)	74,3-4 ----- 75,29-42 +

+ means: accepted by the author.

Arguments below the line ----- are counter-arguments.

ELENCHI (VI)

ANON. ZIMM.

KILWARDBY (VIII)

SIGER

ED. Mandonnet

81, 61-62

185, 12-14

89, 60-69

p. 66

82, 86-90

185, 22-27

188, 137-148

p. 66

87, 3-88, 11

89, 73-80 +

80, 35-43; 81, 71-80; 186, 67-93

82, 9-83, 38

p. 66-67

80, 44-81, 51; 81, 62-67

p. 66, cf. p. 69

83, 63-84, 72; 76-79 186, 58-66

84, 73-75

185, 36-46

88, 12-28

p. 65

90, 81 sq. +

83, 42-51

p. 69

80, 21-24

p. 68

BIBLIOGRAPHY

1. Martin Grabmann: Neu aufgefundene Werke des Siger von Brabant und Boetius von Dacien. Sitzungsberichte der bayerischen Akademie der Wissenschaften, München 1924.
2. Martin Grabmann: Die Sophismataliteratur des 12. und 13. Jahrhunderts. Beiträge zur Geschichte der Philosophie des Mittelalters 36. 1. Münster 1940.
3. Martin Grabmann: Texte des Martinus von Dacien und Boetius von Dacien zur Frage nach dem Unterschied von *essentia* und *existentia*. *Miscellanea philosophica R.P. Josepho Gredt O.S.B. oblata, Studia Anselmiana* 7-8, Roma 1938, p.7-17.
4. J.J.Duin: La doctrine de la providence dans les écrits de Siger de Brabant. *Philosophes médiévaux* III. Louvain 1954.
5. G. Sajó: Boetius de Dacia und seine philosophische Bedeutung. Die Metaphysik im Mittelalter, *Miscellanea Mediaevalia* II, Berlin 1963, p.454-463.
6. Boethii Daci Opera, Modi significandi ed. J.Pinborg & H.Roos. *Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi* IV. København 1969.
7. Boethii Daci Opera, Quaestiones super libros Topicorum. C.Ph.Dan. *Med.Aev.* VI (in preparation).
8. H.Roos: Das Sophisma des Boetius von Dacien "Omnis homo de necessitate est animal" in doppelter Redaktion. *Classica et Mediaevalia* 23 (1962) p.178-97.
9. H.Roos: Ein unbekanntes Sophisma des Boetius de Dacia. *Scholastik* 38 (1963) p.378-91.
10. R.A.Gauthier: Review in *Bulletin Thomiste* 9 (1954-56) p.927-30.
11. Bruce Braswell: The Use of William of Moerbeke's Recension of the Posterior Analytics. A Second Instance. *Mediaeval Studies* 24(1962) p.371-75.

12. D.Callus: Two Early Oxford Masters on the Problem of Plurality of Forms. *Revue néoscholastique de philosophie* 42 (1939) p.411-45.
13. A.Dondaine & L.J.Bataillon: Le manuscrit vindob.lat.2330 et Siger de Brabant. *Archivum Fratrum Praedicatorum* 36 (1966)p.156-261.
- 14.T.Gierymski & M.P.Slattey: Existential Import and "Latin Averroism". *Franciscan Studies* 18 (1958) p.127-132.
15. A.Maurer: Esse and Essentia in the Metaphysics of Siger of Brabant. *Mediaeval Studies* 8 (1946) p.68-86.
- 16.Franz Pelster: Roger Bacons "Compendium studii theologiae" und der Sentenzenkommentars des Richardus Rufus. *Scholastik* 4(1929)p.410-16
17. Franz Pelster: Der Oxfordder Theologe Richardus Rufus OFM über die Frage: "Utrum Christus in triduo mortis fuerit homo". *Recherches de théologie ancienne et médiévale* 16 (1949) p.259-80.
18. Jan Pinborg: Boethius de Dacia und die Handschrift Roma, Bibl. Angelica 549. *Classica et Mediaevalia* 28 (in print).
- 19.Fratri Rogeri Bacon Compendium studii theologiae ed.H.Rashdall. British Society of Franciscan Studies III. Aberdeen 1911.
20. Roger Bacon: Sumule Dialectices ed.R.Steele. Opera hactenus inedita Rogeri Baconi XV (London 1940) p.193- 360.
21. Jean Paulus: Henri de Gand. Paris 1938.
22. Siger de Brabant: Questions sur la métaphysique, ed.C.A.Graiff. Philosophes médiévaux I. Louvain 1948.
23. A.Zimmermann: Eine anonyme Quaestio: Utrum haec sit vera "homo est animal" nullo homine existente. *Archiv für Geschichte der Philosophie* 49 (1967) p.183-200.
24. Siger de Brabant "Utrum haec sit vera 'homo est animal' nullo homine existente. Ed. P.Mandonnet in *Les Philosophes Belges VII*, Louvain 1908.

TABLE OF CONTENTS

Studies in the logical writings attributed to Boethius de Dacia.

I. Texts and Manuscripts.....	1
Contents of the relevant manuscripts.....	2
The works and their mutual relationship.....	7
II. The Question "Utrum haec sit vera 'homo est animal' nullo homine existente.....	13
1. Boethius de Dacia, Sophisma.....	13
2. Petrus de Alvernia, In peri hermeneias II.....	17
3. "Petrus de Ybernia", In posteriora analytica.....	17
4. Anonymus, In posteriora analytica.....	22
5. Anonymus, In posteriora analytica (version of B).....	28
6. [Boethius de Dacia] / "Petrus de Ybernia" In sophis- ticos elenchos.....	29
7. [Boethius] and the Anonymus Zimmermann.....	35
8. Robert Kilwardby, Sophisma.....	37
9. Roger Bacon and the Fools of His Times.....	40
10. Critical Observations.....	44
Preliminary Conclusions.....	46
List of Arguments.....	48
Bibliography.....	52

